

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2010

Šárka Římanová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

**Hospodářská politika České republiky a vývoj HDP před a po
našem vstupu do EU**

**The Economic Policy of the Czech Republic and Its GDP Development Before
And After the EU Entrance.**

DP-EF-KEK-2010-35

Bc. ŠÁRKA ŘÍMANOVÁ

Vedoucí práce: PhDr. Ing. Lenka Sojková, Ph.D., Katedra ekonomie
Konzultant: Bc. Dana Marková, MC SYNCRO Kolín s.r.o

Počet stran: 84

Počet příloh: 2

Datum odevzdání: 7. 5. 2010

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména §60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, 7.5.2010

.....

podpis

Anotace

Tato diplomová práce popisuje hospodářský vývoj České republiky od doby, kdy vstoupila do Evropské unie do roku 2009.

První část této práce se zabývá teoretickým vymezením a definováním základních pojmů v oblasti hospodářské politiky. Definuje tedy již zmíněnou hospodářskou politiku, hrubý domácí produkt, ekonomický růst a další pojmy spojené s touto problematikou.

V druhé části je zanalyzován vývoj ekonomiky České republiky a následně porovnán s ekonomickým vývojem Evropské unie. Pro konkrétnější porovnání je pak záměrně vybráno 8 konkrétních členských států EU – a sice Francie, Německo, Polsko, Rakousko, Slovensko, Litva, Lotyšsko a Estonsko. Práce se tak zabývá také otázkami, do jaké míry se česká ekonomika dokázala přizpůsobit jednotnému evropskému trhu a jak moc se na tomto trhu dokáže nebo nedokáže prosadit a být konkurenceschopná.

V závěru jsou pak zhodnoceny dosažené poznatky a výsledky.

Klíčová slova

ekonomická krize, export, hospodářská politika, hospodářský (ekonomický) růst, hrubý domácí produkt, import, inflace, konkurenceschopnost, nezaměstnanost

Annotation

The work describes the economic development of the Czech Republic since the country has joined the European Union till 2009.

The first part of the thesis concerns with the theoretical terminations and with defining the basic terms used in the area of economic policy. It defines the economic policy itself, gross domestic product, economic growth and other terms related to the topic.

The second part analyzes the development of the economy of the Czech Republic and compares it subsequently with the development in the European Union. For detail comparison, the work focuses on 8 concrete member states of the EU – France, Germany, Poland, Austria, Slovakia, Lithuania, Latvia and Estonia. The study also deals with different questions, such as to what degree has the Czech economy adapted itself to the integrated European market. And how much is the country able to enforce and compete on the market.

The conclusion of the thesis evaluates the analyzed findings and outcomes.

Key words

competitiveness, the economic crisis, export, economic policy, economic growth, gross domestic product, import, inflation, unemployment

Poděkování:

Na tomto místě bych moc ráda poděkovala vedoucí této diplomové práce, paní doktorce Lence Sojkové, za ochotu a trpělivost, cenné rady a připomínky k této práci.

Dále děkuji své konzultantce této práce Bc. Daně Markové, svým kamarádům a v neposlední řadě svojí rodině, a to především rodičům za veškerou podporu nejen během psaní této práce, ale i během celého studia.

OBSAH

ÚVOD	11
1 HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA.....	13
1.1 Cíle a nástroje hospodářské politiky	13
1.2 Fiskální politika	14
1.3 Měnová politika	17
1.4 Důchodová politika.....	19
1.5 Vnější obchodní a měnová politika	20
2 HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT	23
2.1 Vymezení pojmů HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT a HRUBÝ NÁRODNÍ PRODUKT	23
2.2 Čistý ekonomický blahobyt, HDP na obyvatele, národní, osobní a disponibilní důchod 25	
2.2.1 Čistý ekonomický blahobyt.....	25
2.2.2 HDP na obyvatele.....	26
2.2.3 Národní důchod	26
2.2.4 Osobní důchod.....	27
2.2.5 Disponibilní důchod	27
2.3 Cenové indexy	27
2.3.1 Deflátor HDP	27
2.3.2 Index spotřebitelských cen (CPI)	28
2.3.3 Index cen výrobců (PPI).....	28
2.4 Hospodářský (ekonomický) růst – růst HDP	29
2.4.1 Ekonomický růst v rámci vyrovnané platební bilance	31
2.5 Metody měření HDP.....	34
2.5.1 Produkční metoda.....	34
2.5.2 Výdajová metoda.....	34
2.5.3 Důchodová metoda.....	35
3 HOSPODÁŘSKÝ RŮST ČR V OBDOBÍ TRANSFORMACE	36
3.1 Ekonomický vývoj ČR v letech 2003 – 2009	36
3.1.1 Ekonomický vývoj ČR před vstupem do EU a v roce 2004.....	36
3.1.2 Ekonomický vývoj ČR v roce 2005	39
3.1.3 Ekonomický vývoj ČR v roce 2006	41

3.1.4	Ekonomický vývoj ČR v roce 2007	43
3.1.5	Ekonomický vývoj ČR v roce 2008	44
3.1.6	Ekonomický vývoj ČR v roce 2009	46
3.2	Zhodnocení ekonomického vývoje ČR v letech 2003 – 2009 podle aktuálních statistických dat	47
4	KOMPARACE HOSPODÁŘSKÉHO RŮSTU ČR A EU	51
4.1	Zhodnocení ČR a EU v roce 2004	51
4.2	Zhodnocení ČR a EU v roce 2005	53
4.3	Zhodnocení ČR a EU v roce 2006	54
4.4	Zhodnocení ČR a EU v roce 2007	55
4.5	Zhodnocení ČR a EU v roce 2008	56
4.6	Zhodnocení ČR a EU v roce 2009	56
5	KOMPARACE HOSPODÁŘSKÉHO RŮSTU ČR S VYBRANÝMI EVROPSKÝMI STÁTY V AKTUÁLNÍCH DATECH	58
5.1	Ekonomická charakteristika vybraných států	59
5.1.1	Francie	59
5.1.2	Německo	59
5.1.3	Polsko	60
5.1.4	Rakousko	61
5.1.5	Slovensko	61
5.1.6	Litva	62
5.1.7	Lotyšsko	62
5.1.8	Estonsko	63
5.2	Komparace v roce 2004	63
5.3	Komparace v roce 2005	65
5.4	Komparace v roce 2006	67
5.5	Komparace v roce 2007	68
5.6	Komparace v roce 2008	69
5.7	Komparace v roce 2009	70
	ZÁVĚR	72
	POUŽITÉ ZDROJE	74
	SEZNAM PŘÍLOH	83

Seznam zkratek a symbolů

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
CEFTA	Středoevropská zóna volného obchodu
CPI	Index spotřebitelských cen
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DI	disponibilní důchod
EU	Evropská unie
EU-27	27 členských států Evropské unie
FO	fyzická osoba
HDP	hrubý domácí produkt
HNP	hrubý národní produkt
km ²	kilometr čtvereční
MMF	Mezinárodní měnový fond
např.	na příklad
p.b.	procentních bodů
PPI	Index cen výrobců
PO	právnícká osoba
Q	čtvrtletní
r.	roku
SB	Světová banka
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
USA	Spojené státy americký
viz.	„lze vidět“
vybr.	vybrané
WTO	Světová obchodní organizace

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v letech 2003 a 2004

Tabulka 2 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v roce 2005

Tabulka 3 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v roce 2006

Tabulka 4 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v roce 2007

Tabulka 5 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v roce 2008

Tabulka 6 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v roce 2009

Tabulka 7 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky (aktuální data)

Tabulka 8 HDP vybraných států v letech 2003 – 2009

Tabulka 9 Míra nezaměstnanosti ve vybraných státech v letech 2004 a 2005

Seznam grafů

Obrázek 1 Vývoj HDP v ČR v letech 2000 - 2004

Obrázek 2 Vývoj HDP ČR v letech 2003 - 2009

Obrázek 3 Míra nezaměstnanosti v ČR v letech 2003 - 2009

Obrázek 4 Vývoz a dovoz zboží a služeb v ČR v letech 2003 - 2009

Obrázek 5 Vývoj HDP v ČR a EU-27 v letech 2003 - 2009

Obrázek 6 HDP ve vybraných státech (v roce 2004)

Obrázek 7 HDP ve vybraných státech (v roce 2005)

Obrázek 8 Nezaměstnanost ve vybraných státech v roce 2004 a 2005

Obrázek 9 HDP ve vybraných státech (v roce 2006)

Obrázek 10 HDP ve vybraných státech (v roce 2007)

Obrázek 11 HDP ve vybraných státech (v roce 2008)

Obrázek 12 HDP ve vybraných státech (v roce 2009)

ÚVOD

Česká republika je již téměř šest let členem vnitřního trhu Evropské unie, který nabízí členským státům určité možnosti, ale zároveň na ně klade velké nároky. Jednotlivé státy, které vstoupí na tento trh, musí být do jisté míry schopny se přizpůsobit silnějším ekonomikám. Na tomto jednotném evropském trhu panuje určitá konkurenceschopnost a rivalita. Otázkou je, do jaké míry dovedou být jednotlivé členské země konkurenceschopné a přizpůsobivé a do jaké míry se dokážou prosadit a čelit všem těm nástrahám, které na ně ze společného evropského trhu číhají.

Vstupem do Evropské unie v roce 2004 ztratila Česká republika po více než deseti letech svoji svobodu a stala se tak součástí obrovské evropské komunity, kde už si nemůže sama diktovat pravidla a určovat si svoji cestu rozvoje, ale musí respektovat pravidla většiny. Pravidla, která stanovuje evropský trh, respektive (možná i lépe řečeno) jsou stanovována a určována velmocemi evropského trhu. Je tedy otázkou - do jaké míry je taková malá ekonomika, jako je ekonomika České republiky, schopna čelit tolika nátlakům a pravidlům, která musí respektovat a snažit se je dodržovat. A je také otázkou, jak moc je taková malá ekonomika schopna konkurovat evropským velmocím a zároveň rozvíjet svůj vlastní ekonomický potenciál a životní úroveň svých občanů.

Cílem této práce je tedy popsat a zhodnotit hospodářský vývoj České republiky v období transformace a zanalyzovat, do jaké míry je česká ekonomika schopna konkurovat silným evropským velmocím a ekonomikám s vyspělým hospodářstvím. Dále pak, jak moc se Česká republika srovnala se ztrátou svojí svobody a jak moc dokáže čelit krizi, která když stáhne evropský trh, automaticky stáhne i malou ekonomiku, jakou je Česká republika.

Vzhledem k laickému pohledu na problematiku hospodářské politiky, který určitě nezohledňuje všechny její aspekty, je první část této práce věnována právě stručnému nadefinování, charakteristice a vysvětlení toho, co vlastně hospodářská politika zahrnuje a čím se zabývá.

Druhá část teoretického pohledu na problematiku pak popisuje samotný ekonomický růst a pojem hrubého domácího produktu. Popisuje teoretický pohled na růst ekonomiky dané země a postupy a metody výpočtu výkonnosti ekonomiky státu.

Další kapitoly se zabývají samotnou ekonomickou realitou. Popisují již zmíněný hospodářský růst České republiky v období transformace až po současnost. Zhodnocují vývoj HDP v České republice, který následně srovnávají s vývojem průměrného růstu HDP dvaceti sedmi členských států Evropské unie.

Práce je do určité míry pojata dvojím způsobem. Na základě aktuálnosti vyčíslení jednotlivých ekonomických statistických ukazatelů pravidelnými a novými výpočty a propočty, jsou jednotlivé kapitoly zanalyzovány a popsány dvěma pohledy. První zhodnocuje a popisuje samotný ekonomický vývoj české ekonomiky – ale na základě starých dat z jednotlivých let tehdejšího vývoje. Druhý pohled pak názorně ukazuje situaci z pohledu aktuálnosti a umožňuje tak nahlédnout na vývoj podle aktuálních dat a čísel, která jsou pak přenesena do tabulek a promítnuta do grafů pro názornost a lepší představivost a přehlednost.

Další dvojí pojetí této práce spočívá v samotné komparaci ekonomiky České republiky s ekonomikami zemí Evropské unie. V prvním případě tato práce porovnává ekonomický růst České republiky s průměrným růstem HDP EU-27 a v druhém pojetí je záměrně vybráno osm evropských zemí pro konkrétnější vidění a porovnání rozdílů.

Jednotlivé kapitoly popisují daný ekonomický vývoj vždy v daném konkrétním roce z hlediska tehdejšího dění a vývoje. V kapitolách s aktuálními daty je práce doplněna tabulkami a grafy pro lepší názornost a vizuální možnost porovnání.

1 HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA

*„Hospodářská politika je souhrn hospodářsky ekonomických opatření, ekonomických nástrojů a procesů, prostřednictvím kterých je možno působit na makroekonomickou a mikroekonomickou oblast národního hospodářství.“*¹ Zabývá se tedy jednotlivými oblastmi ekonomické reality, které prolínají politologií (snažící se o vytvoření komplexního hospodářsko-politického systému) a ekonomikou (zkoumající možnosti realizace ekonomických zájmů).

Předmětem hospodářské politiky je výzkum a vysvětlení jevů praktických hospodářských aktivit.

Prvořadým subjektem hospodářské politiky je stát. Reprezentantem státu v hospodářsko-politické oblasti je vláda, která hospodářskou politikou usměrňuje ekonomický vývoj státu. Vláda je tedy, stejně jako Parlament a centrální banka, přímým nositelem hospodářské politiky. Mezi další subjekty patří samosprávné orgány na úrovni měst a obcí, ale i zájmové svazy (jako jsou např. komory, unie...). V současném světě se také mezi významné subjekty, které formují hospodářskou politiku, řadí mezinárodní organizace (např. MMF, WTO, SB, UNESCO, CEFTA, EU...) a nadnárodní instituce (např. nadnárodní instituce EU).

1.1 Cíle a nástroje hospodářské politiky

Tradiční cíle hospodářské politiky vymezuje tzv. „magický čtyřúhelník“ (Tento grafický nástroj zobrazuje na jednotlivých osách křížové soustavy souřadnic plnění níže uvedených čtyř cílů. Body na osách, které vyjadřují úspěšnost plnění jednotlivých cílů, se spojí a tak vznikne čtyřúhelník. Čím je plocha tohoto čtyřúhelníku větší, tím je hospodářská politika úspěšnější):

¹ Zdroj: Wikipedie: otevřená encyklopedie. Dostupný z WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Hospod%C3%A1%C5%99sk%C3%A1_politika

- ✚ vyrovnaný a trvalý hospodářský růst
- ✚ nízká nezaměstnanost
- ✚ stabilní cenová hladina
- ✚ vyrovnaná platební bilance

Vláda samozřejmě není schopna plnit všechny cíle současně – dosažení všech čtyř cílů najednou je velice obtížné (ne-li nemožné), protože plnění jednoho cíle se často vylučuje s cílem jiným, a proto musí vláda při realizování hospodářsko-politických cílů a stanovování nástrojů často hledat určité kompromisy.

Nástroje, jejichž pomocí se hospodářská politika snaží dosahovat svých vyhraněných cílů, jsou zahrnuty v těchto politikách:

- ✚ fiskální politika – dosahování cílů pomocí státního rozpočtu, sladění příjmů a výdajů do rozpočtu
- ✚ měnová politika – regulování nabídky oběživ a peněz prostřednictvím Centrální banky (např. operace na trhu cenných papírů, úvěrové programy...)
- ✚ důchodová politika
- ✚ vnější obchodní a měnová politika

Mimo tyto čtyři základní politiky zahrnuje hospodářská politika také strukturální politiku, politiku ochrany hospodářské soutěže, sociální politiku, politiku rozdělování, politiku zaměstnanosti, regionální politiku, politiku ochrany životního prostředí, vycházející zejména z nástrojů základních typů hospodářských politik.

1.2 Fiskální politika

Fiskální politika je významnou politikou soustavy veřejných rozpočtů, které jsou považovány za centralizované peněžní fondy (např. státní rozpočet, územní rozpočty, rozpočty zdravotních pojišťoven, mimorozpočtové fondy, atd.). V rámci rozpočtu jsou

příjmy a výdaje většinou přerozdělovány – výdaje jednoho rozpočtu jsou tak příjmem jiného rozpočtu.

Rozpočet, jako nejvyšší účet státu, je plán hospodaření státu, je schvalován ve formě zákona a musí být schválen Poslaneckou sněmovnou. Podle státního rozpočtu jsou přerozdělovány příjmy státního rozpočtu, které jsou tvořeny převážně daněmi a platbami na sociální zabezpečení, politiku zaměstnanosti, zdravotní pojištění, atd. Dalšími příjmy jsou např. přijaté úroky, příjmy z pronájmu majetku, splátky poskytnutých úvěrů a další příjmy, které jsou založené na snížení aktiv vlády, jako prodej majetku. Významnými příjmy jsou také přijaté dotace.

Mezi rozpočtové výdaje patří:

- » výdaje sociálního charakteru v podobě transferových plateb domácnostem (podpory, dávky, příspěvky, atd.)
- » vládní nákupy v podobě financování běžných i investičních výdajů ve školství a zdravotnictví, nebo nákupy v oblasti veřejné správy, armády, policie, soudů atd.
- » transferové platby podnikům v podobě subvencí (v ČR především do dopravy, zemědělství, bankovníctví, těžebního průmyslu, k podpoře exportu, atd.)
- » v mnoha zemích je významnou výdajovou položkou také vyplacený úrok z veřejného dluhu

Rozdíl mezi příjmy a výdaji představuje rozpočtové saldo, které je, v případě převýšení příjmů nad výdaji, přebytkové, nebo v opačném případě, při převýšení výdajů nad příjmy, deficitní.

Mezi nástroje fiskální politiky tedy patří jak příjmová tak výdajová stránka rozpočtu. Toto členění rozlišuje nástroje podle toho, jestli je nebo není k jejich použití potřebné jednorázové schválení státním orgánem (obvykle Poslaneckou sněmovnou). Rozlišují se tedy:

- 1) Záměrná (diskreční) opatření – konkrétní jednorázová nebo krátkodobá opatření vyžadují schválení Poslaneckou sněmovnou – jde o rozhodnutí o změně daňových sazeb, o změně ve struktuře výdajů nebo o změně ve výši položek rozpočtu. Tyto

změny vyvolávají změny ve velikosti hrubého národního produktu (HNP) a mají tak vliv na agregátní poptávku a nabídku. Diskreční opatření jsou doplňkem k vestavěným stabilizátorům. Patří sem:

- » veřejné práce a výdajové programy
- » programy vytváření nových pracovních míst financovaných vládou
- » konkrétní změny míry zdanění fyzických a právnických osob
- » konkrétní změny v rychlosti amortizace (odpisů)
- » konkrétní výše sociálních dávek a transferových výdajů
- » změny ve výši výdajů na státní správu
- » apod.

2) Vestavěné stabilizátory – po zavedení působí v hospodářství automaticky a nevyžadují žádná další rozhodnutí státních orgánů. Napomáhají trhu zajistit efektivní využití výrobních zdrojů a také tomu, aby se skutečně vyrobený produkt co nejméně odchyloval od potencionálního. Stabilizátory tak mají přispívat k minimalizaci výkyvů hospodářského cyklu. Patří sem:

- » princip progresivní daně z příjmu
- » princip pojištění v nezaměstnanosti a sociální transfery
- » existence subvencí do zemědělství
- » státní výkup zemědělských přebytků [27]

Bezprostředním cílem fiskální politiky je regulace agregátní nabídky a poptávky – fiskální politika se projevuje působením na agregátní poptávku.

Rozlišuje se expanzivní a restriktivní fiskální politika:

✚ Expanzivní fiskální politika – podporuje agregátní poptávku (jedná se např. o snižování daňových sazeb, zvyšování vládních nákupů, atd.) – cílem je stimulovat ekonomickou aktivitu v zemi, podněcovat tak ekonomický růst a snižovat nezaměstnanost

- krátkodobý efekt – dochází ke snížení daní, nebo zvýšení vládních nákupů – to vede k růstu hrubého národního produktu, růstu zaměstnanosti a často také k růstu cenové hladiny

- dlouhodobý efekt – dochází ke zvyšování cen a tak tedy k inflaci – nemění se úroveň produktu a zaměstnanosti, ale zvyšuje se úroveň cen

✚ Restriktivní fiskální politika – omezuje nebo snižuje agregátní poptávku (jedná se o zvyšování daňových sazeb nebo snižování vládních nákupů, atd.) – cílem je zejména tlumení růstu cenové hladiny

- krátkodobý efekt – dochází ke snížení úrovně cenové hladiny, produktu a zaměstnanosti
- dlouhodobý efekt – dochází ke zvýšení soukromých investic, snížení cenové hladiny, úrokové míry a ke změně v úrovni reálného produktu a zaměstnanosti nedochází (pokud tedy soukromé investiční výdaje plně nehradí státní výdaje na nákup – pokud budou státní výdaje nahrazeny výdaji soukromého sektoru, dlouhodobá restriktivní politika pak nebude efektivní)

1.3 Měnová politika

Z makroekonomického hlediska je měnová politika chápána jako regulování množství peněz v ekonomice za určitými cíli, mezi něž patří především podpora stability cenové hladiny. Ne vždy je ale podpora cenové stability jediným cílem měnové politiky. Centrální banka, která provádí měnovou politiku, prostřednictvím peněžní zásoby nebo pohybu úrokové sazby ovlivňuje makroekonomický výkon – úroveň rovnovážného důchodu, úroveň zaměstnanosti, míru inflace a platební bilanci. Cíl měnové politiky je tak často formulován detailněji – např. dosažení stability na finančních trzích, stability měnového kurzu, stability úrokové sazby, atd. Tyto cíle se ale mohou krátkodobě dostávat do vzájemných rozporů a to tak, že jejich dosažení může vyžadovat protikladná řešení. Centrální banka totiž nemůže současně usilovat o kontrolu pohybu peněžní zásoby a současně sledovat cíl, aby se úroková sazba rovnala nějaké žádoucí úrokové sazbě. V těchto případech se musí preferovat splnění jednoho nebo více cílů na úkor jiných cílů.

[4]

Ve vyspělých ekonomikách se však v posledních letech stále více prosazují názory, že je jednoznačně hlavním cílem měnové politiky vnitřní stabilita měny.

Bankovní soustavu tvoří centrální banka a jednotlivé obchodní banky. Obchodní banky vykonávají aktivní operace (tzn. poskytují úvěry), pasivní operace (tzn. přijímají vklady) a zprostředkovatelskou činnost (vedení účtu atd.). Centrální banka emituje bankovky, provádí finanční operace vlády, poskytuje úvěry obchodním bankám, spravuje měnové rezervy, reguluje činnost obchodních bank (dává jim povolení působit jako banka) atd.

Podle toho, jestli centrální banka zvyšuje nebo snižuje množství peněz v ekonomice, jsou i u monetární politiky rozlišovány expanzivní a restriktivní politiky, jejichž účinnost se projevuje na změně nabídky peněz, množství úvěrů, úrokových sazbách, investičních výdajích, agregátní poptávce, ale také na změně reálného produktu, zaměstnanosti a stabilitě cen.

- ✚ Expanzivní monetární politika – centrální banka zvyšuje nabídku peněz, tím zvyšuje množství peněz v ekonomice a dochází tak ke snížení úrokové míry
- ✚ Restriktivní monetární politika – centrální banka omezuje nabídku peněz, snižuje množství peněz v ekonomice a tak zároveň dochází ke zvýšení úrokové míry

Nástroje měnové politiky se obvykle dělí na přímé a nepřímé.

K důležitým nástrojům, které jsou zahrnovány mezi nepřímé nástroje měnové politiky, patří:

- » politika povinných minimálních rezerv (centrální banka nařizuje obchodním bankám povinné rezervy, které si u ní musí uložit – výše rezerv není určena absolutní částkou, ale v podobě míry rezerv, jako procento z depozit)
- » diskontní politika (stanovení diskontní sazby, která je pro obchodní banky úrokovou sazbou, za kterou jim centrální banka poskytuje úvěry)
- » operace na volném trhu – nákup nebo prodej státních cenných papírů (=odčerpání nebo přidání peněz do oběhu)

Mezi přímé nástroje (které bývají označovány také jako administrativní, adresné nebo selektivní) patří zejména:

- » úvěrové stropy a limity – centrální banka stanovuje komerčním bankám maximální možný objem úvěrů, které mohou poskytovat svým klientům
- » omezení objemu úvěrů, které poskytuje centrální banka komerčním bankám
- » administrativní omezení přílivu nebo odlivu peněz ze nebo do zahraničí
- » převádění depozit vládních jednotek z komerčních bank na účty u centrální banky
- » stanovení maximální výše úrokových sazeb (tzv. úrokové stropy)
- » atd.

Měnovou politiku nejčastěji provádí centrální banka státu – v případě ČR je jí Česká národní banka. *„Jejím hlavním cílem je péče o cenovou stabilitu. Po vstupu do eurozóny bude tato činnost svěřena Evropské centrální bance. ČNB také podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu, pokud to tedy není v rozporu s jejím hlavním cílem. To má vést k udržení inflace na nízké a stabilní úrovni, aniž by se tím zbytečně zpomalovalo nebo naopak přehnaně urychlovalo tempo růstu ekonomiky.*

Od roku 1998 vede ČNB svou měnovou politiku ve směru „cílování inflace“, to znamená, že se snaží udržet inflaci za normálních ekonomických podmínek na úrovni vyhlášeného inflačního cíle. Přímo se tedy zaměřuje na kontrolu inflace, jak je výslovně uvedeno v zákoně.

Při plnění svého zákonného cíle je ČNB vysoce nezávislá na politických vlivech a tím je chráněna před případným politickým tlakem.“²

1.4 Důchodová politika

Důchodová politika se zabývá stabilizací cenové hladiny ovlivňováním vývoje nominálních mezd, zisků a cen. Výše mzdových a cenových sazeb je ovlivňována státními orgány, zatímco zisky jsou ovlivňovány nepřímo jako reziduální veličina.

² Zdroj: Šárka Římanová Česká koruna: Analýza vývoje v letech 1993-2007 (bakalářská práce), s. 7

Tento typ hospodářské politiky provádí vláda se záměrem ovlivnit příjmy obyvatelstva. Účinnost důchodové politiky se projevuje na cenové stabilitě – tzn. na vývoji cen ekonomických statků, cenách výrobních faktorů a zprostředkovaně i na výši zisků firem.

Nástroji důchodové politiky jsou regulace mezd a regulace cen.

- ✚ regulace mezd – spočívá v přímém ovlivňování mezd vládou ve státním sektoru. Další formou regulace mezd může být také minimální mzda, kdy stát ze zákona přikazuje zaměstnavatelům, že nesmí dát pracovníkovi v hlavním pracovním poměru na plný úvazek nižší mzdu, než je vládou vyhlášený limit.
- ✚ regulace cen – stát může stanovit u vybraných druhů zboží a služeb cenové stropy (např. elektřina, plyn, nájemné, voda, telekomunikační poplatky...) nebo minimální nákupní ceny (při výkupu zemědělských produktů od zemědělců zpracovatelskými firmami)

1.5 Vnější obchodní a měnová politika

Cílem vnější obchodní a měnové politiky je vyrovnaná platební bilance a stabilita ekonomiky, která je vyjádřena již výše zmiňovaným tzv. magickým čtyřúhelníkem. Vnější obchodní politika působí na množství a teritoriální zaměření vývozu a dovozu a vnější měnová politika usiluje o stabilitu měnového kurzu, který ovlivňuje velikost vývozu a dovozu.

Orgány, které provádějí vnější obchodní a měnovou politiku, jsou ministerstva zahraničních věcí, ministerstva zahraničního obchodu, ministerstva financí, emisní banky a celní správy. **Vnější obchodní politika** je spojována především se zahraničním obchodem. Prostřednictvím zahraničního obchodu tak dochází k vývozu a dovozu zboží a služeb mezi domácí a zahraniční ekonomikou. Jak moc se domácí ekonomika zapojuje do zahraničních obchodních vztahů závisí na míře její otevřenosti, velikosti, ale také ekonomické vyspělosti.

Cílem vnější obchodní politiky je vnější ekonomická rovnováha, která je zachycena ve vyrovnané platební bilanci a stabilitě devizového kurzu. Nástroje využívané vládou k tomuto účelu jsou cla, kvóty (kontingenty), subvence, případně tzv. „neviditelné překážky“.

Účinnost dané obchodní politiky se projevuje na stavu platební bilance, stabilizaci nebo destabilizaci ekonomického vývoje, změně nabídky zboží v tuzemsku, domácí poptávce, nabídce peněz a na úrokové míře včetně změny směnného kurzu.

Vnější obchodní politika uplatňuje tyto zásady:

- » zásada státní suverenity – tzn., že státy nezasahují do vnitřních záležitostí jiných států
- » zásada nejvyšších výhod – např. poskytování nejvýhodnějších celních sazeb vůči členským zemím
- » zásada reciprocity – tzn., že ústupky jedné strany jsou vyrovnávány ústupky druhé strany
- » zásada národního režimu – tzn., že cizí firmy mají stejné podmínky jako domácí firmy
- » zásada rovnosti – tzn., že občané smluvních států mají stejná práva

Vnější měnovou politiku nejčastěji provádí centrální banka. Tato politika je úzce spojena s monetární politikou, protože se také spolupodílí na vnější stabilitě ekonomiky (devizové stabilitě ekonomiky).

Vnější měnová politika je politika státu vůči ostatním státům v rámci mezinárodního obchodu a jejím cílem je regulace měnových kurzů a snaha neprohlubovat vnější ekonomickou nerovnováhu (např. v podobě růstu zahraničního zadlužení) – tedy snaha dlouhodobě vyrovnané platební bilance. Měnový kurz je ovlivňován saldem platební a obchodní bilance, úrokovými sazbami, rozsáhlými nákupy a prodeji měny, ekonomickou a politickou situací a aktuálními událostmi.

Mezi nástroje této politiky patří zejména intervence na devizových trzích, regulace kapitálu a typ měnového mechanismu.

Účinnost vnější měnové politiky se projevuje především na změně devizového kurzu, změně objemu vývozu a dovozu zboží, služeb a kapitálu a na cenách ekonomických statků na domácím trhu.

2 HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

2.1 Vymezení pojmů HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT a HRUBÝ NÁRODNÍ PRODUKT

Hrubý domácí produkt (HDP, nebo podle mezinárodních pramenů GDP od Gross domestic product) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky. [19]

Podle metodického vysvětlení ČSÚ představuje hrubý domácí produkt souhrn hodnot přidaných zpracováním ve všech odvětvích činností považovaných v systému národního účetnictví za produktivní (tj. včetně služeb tržních i netržních). Jde o propočet v kupních cenách, za které jsou realizovány tržní výkony (tzn. včetně daní z produktů a bez dotací na produkty). U netržních služeb je přidaná hodnota vyjádřena jako souhrn náhrad zaměstnancům a spotřeby fixního kapitálu. Prvotní propočet je proveden v běžných cenách. Pro potřeby sledování vývoje s vyloučením vlivu změn cen následuje převod do průměrných cen předchozího roku, ze kterých se tzv. řetěžením získají údaje ve stálých cenách roku 2000. [31]

Jinak řečeno – HDP je hodnota veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných uvnitř země během určitého období. Zahrnuje hodnotu statků, jako jsou např. domy nebo kompaktní disky, a hodnotu služeb, jako jsou např. letecké cesty nebo přednášky ekonomů. Výstup každé z těchto položek je ohodnocen svou tržní cenou – tyto hodnoty se pak sčítají a určují výsledný HDP. Vyjadřuje tedy hodnotu finálních statků a služeb – na přívlastku „finální“ se trvá z toho důvodu, aby se zabránilo dvojnásobnému započítávání. [6]

Pojem „hrubý domácí produkt“ (HDP) je často zaměňován s pojmem „hrubý národní produkt“ (HNP, nebo GDP – Gross National Product). Přes slovní podobnost se ale u těchto dvou pojmů nejedná o stejnou ekonomickou veličinu.

Hrubý národní produkt vyjadřuje celkovou peněžní hodnotu finálních statků a služeb vyrobených občany dané země v tuzemsku i v zahraničí během určitého období. Je to součet peněžní hodnoty spotřeby, investic, vládních nákupů a čistých vývozů. Tento ukazatel je počítán na národním principu a je používán zejména ve Spojených státech amerických (např. americké investice v Jižní Americe a jejich produkce se započítají do HNP USA, ale nezapočítají se sem produkty vyrobené zahraničními firmami na území USA), zatímco výše definovaný ukazatel HDP je používán především v Evropě.

Dalším pojmem, který je zmiňován v souvislosti s vazbou na ekonomický růst, je potenciální produkt. Potenciální hrubý domácí produkt je teoreticky celkový produkt hospodářství, kterého ekonomika dosahuje při maximálním využití výrobních faktorů (práce, kapitálu a přírodních zdrojů) – pohybuje se tedy na hranici svých produkčních možností.

Skutečný HDP bývá často nižší než úroveň potenciálního HDP – v tomto případě ekonomika plně nevyužívá své zdroje (např. v období hospodářských krizí, kdy je vysoká nezaměstnanost a nemůže tak být dosaženo maximálního využití práce). Pokud je skutečný HDP na úrovni potenciálního produktu – jedná se o tzv. optimální rovnováhu. Ekonomická praxe také potvrdila možnost situace, kdy je skutečný HDP vyšší než potenciální – tento stav bývá obvyklý v období konjunkturního vrcholu, bývá nazýván také jako přehřátí ekonomiky. Země s tímto vývojem ekonomiky si většinou půjčují dodatečné zdroje ze zahraničí.

Pro analýzu vývoje ekonomického růstu jako takového se ale nedají zvažovat pouze teoretické možnosti, které by mohly v ekonomice nastat – tato problematika je mnohem složitější a jsou tedy potřeba exaktní data, která jsou věcným obsahem pojmu „skutečně dosažený HDP“. Je-li skutečně dosažený HDP vyjádřen v běžných cenách, potom se hovoří o tzv. nominálním HDP, při jehož výpočtu se používají aktuální ceny zboží a služeb v daném roce. Pokud je ale skutečně dosažený HDP vyjádřen v cenách stálých, potom se jedná o tzv. reálný HDP a jeho výše se počítá v cenách zvoleného roku, přičemž ceny ostatních let se na ceny vybraného roku přepočítají. V praxi se často používá přepočet na

stálé ceny, aby bylo možné vyloučit inflační znehodnocení a srovnávat vzájemně dané roky.

2.2 Čistý ekonomický blahobyť, HDP na obyvatele, národní, osobní a disponibilní důchod

Údaje o HDP bývají v praxi používány nejen jako míra toho, kolik se vyrábí, ale také jako míra blahobytu obyvatel dané země. Ekonomové a politici často vysvětlují přírůstek reálného HDP jako vzestup životní úrovně obyvatelstva. Údaje o HDP jsou ale vzdáleny vyjádření dokonalé míry výstupu ekonomiky nebo blahobytu.

Samotný HDP tedy není schopen přesně odrážet výkonnost ekonomiky. Ukazatele typu HDP jsou tak relativně nedokonalým měřítkem ekonomického blahobytu.

Z tohoto důvodu ekonomické teorie definují další významné ukazatele, a to s širší a „uspokojivější“ vypovídací schopností než má hodnota HDP – jsou jimi „čistý ekonomický blahobyť“ a „hrubý domácí produkt na obyvatele“.

2.2.1 Čistý ekonomický blahobyť

Blahobyť společnosti je určován nejen množstvím a kvalitou vytvořených a spotřebovaných statků (obsažených v ukazateli HDP), ale je také ovlivňován dalšími aspekty kvality života. Toto širší pojetí je kvantifikováno právě ukazatelem „čistý ekonomický blahobyť“. Tento ukazatel se pokouší o úpravu HDP, která by lépe odrážela skutečné přínosy růstu ekonomiky.

Jak již bylo zmíněno, do čistého ekonomického blahobytu jsou kromě vytvořeného čistého domácího produktu zahrnuty také následující aspekty:

- » *„Volný čas jako jedna z forem široce pojímaného bohatství. Pokles HDP v důsledku poklesu odpracovaných hodin nemusí být doprovázen poklesem blahobytu – roste totiž uspokojení plynoucí z volného času.“*

- » *Výsledky práce domácností, které nejsou součástí statisticky evidované společensky organizované výroby (domácí práce, práce na zahradě, apod.). Pokud bychom se pokusili ocenit v penězích tyto výrobky a služby, není vyloučeno, že by HDP vzrostl i o několik desítek procent, a to tím více, čím je ekonomická úroveň dané země nižší.*
- » *Tzv. šedá (též skrytá) ekonomika, tj. podnikatelská a zaměstnanecká aktivita, která je obecně vzato sice legální, ale není úředně hlášena a evidovaná, zejména z důvodu daňových úniků nebo organizačních problémů v evidenci apod.*
- » *Odečítají se škody na životním prostředí jako hodnota negativních externalit (tzv. vnější náklady podniků, které jimi nejsou hrazeny a tedy zvyšují jejich zisky).“³*

2.2.2 HDP na obyvatele

Další měřítko HDP sleduje „hrubý domácí produkt na obyvatele“ a to tím, že přizpůsobuje hodnotu výstupu velikosti populace. Pokud se vydělí nominální hodnota HDP počtem obyvatel dané země, vznikne nominální HDP na obyvatele – jedná se tedy o průměrnou hodnotu výstupu na jednoho obyvatele. [6]

Dalším důležitým pojmem pro pochopení ekonomického růstu je „národní důchod“.

2.2.3 Národní důchod

Národní důchod (National Income – NI) je ukazatelem měření produktu důchodovou metodou (≡jedná se o příjmový přístup a vypočte se sečtením všech příjmů za sledované období). Ukazuje, jaký podíl z celkového důchodu připadá na jednotlivé výrobní faktory. Odpovídá tedy součtu důchodů, které obdrží pracovníci a vlastníci kapitálu a půdy.

NI = hrubé mzdy + čisté úroky + renty + hrubé zisky PO + příjmy FO (kde PO jsou firmy právnických osob, FO jsou firmy fyzických osob a osob samostatně výdělečně činných) [14]

³ Zdroj: HELÍSEK, M. *Makroekonomie: základní kurs*, s. 20

2.2.4 Osobní důchod

Osobní důchod vyjadřuje celkové hrubé příjmy, které domácnosti obdrží z národního důchodu. Vypočítá se tak, že se od národního důchodu (NI) odečtou platby tvořící fondy sociálního pojištění (Sp), nerozdělené zisky (Zf) a daně firem (tf) a přičteme transferové platby (T). [14]

Ze svého osobního důchodu musí domácnosti zaplatit všechny přímé daně a zbude jim disponibilní důchod.

2.2.5 Disponibilní důchod

Disponibilní důchod (DI – disposable income) je dalším z důležitých konceptů, který se vypočte sečtením všech tržních a transefových příjmů, které domácnosti obdrží a odečtením všech osobních daní.

Domácnosti rozdělují disponibilní důchod mezi spotřební výdaje včetně úrokových plateb a čisté osobní úspory. [14]

2.3 Cenové indexy

Pro eliminaci cenových změn používáme tzv. deflátor HDP, který je označován jako jeden z cenových indexů.

2.3.1 Deflátor HDP

Výpočet reálného HDP poskytuje užitečné měřítko inflace, které je známé pod pojmem „deflátor HDP“. Deflátor HDP je poměrem nominálního HDP daného roku k reálnému HDP, přičemž nominální HDP se měří v aktuálních cenách a k měření reálného HDP se používají stálé nebo bazové ceny. Jinými slovy deflátor HDP představuje poměr HDP v běžných cenách k HDP ve stálých cenách.

$$\text{Deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálný HDP}} * 100 \quad (1)$$

Deflátor měří změnu cen, ke které došlo mezi základním a běžným rokem.

Protože jsou do výpočtu deflátoru HDP zahrnuty veškeré statky a služby vyprodukované v ekonomice, jedná se o široce založený cenový index, který se často používá k měření inflace. [6]

2.3.2 Index spotřebitelských cen (CPI)

Index spotřebitelských cen měří náklady na pořízení určitého pevného koše statků a služeb, který reprezentativně vyjadřuje nákupy městských spotřebitelů.

Odlišuje se od deflátoru HDP ve třech základních směrech, a to:

- 1) deflátor měří ceny mnohem širší skupiny statků než CPI – ceny sloužící pro výpočet CPI jsou zaznamenávány pracovníky v terénu, kteří chodí po prodejnách nebo telefonicky zjišťují ceny zboží, které firmy prodávají
- 2) CPI měří náklady na pořízení daného spotřebního koše, který se z roku na rok nemění – oproti tomu koš statků, který je zahrnutý do deflátoru HDP se mezi jednotlivými roky liší v závislosti na tom, co se v ekonomice daný rok vyrábí
- 3) do CPI jsou přímo zahrnuty ceny dovážených statků, zatímco do deflátoru HDP vstupují pouze ceny statků vyráběných v dané zemi [6]

2.3.3 Index cen výrobců (PPI)

Třetím nejpoužívanějším indexem je index cen výrobců, který bývá specifikován pro různá odvětví a obory, jako index cen průmyslových výrobců, zemědělských výrobců, stavebních prací apod. Tento index měří stejně jako CPI náklady na pořízení daného koše statků. Od CPI se liší pouze svou náplní, která zahrnuje například suroviny a polotovary. Dále se

odlišuje tím, že měří ceny ve výchozí fázi distribuční sítě. Zatímco CPI měří ceny v okamžiku, kdy obyvatelé měst skutečně provádějí nákupy – na úrovni maloobchodu – PPI je sestavován z cen realizovaných ve fázi první významné obchodní transakce. [6]

Tato rozdílnost činí z PPI relativně pružný cenový index, který v podstatě v určitém předstihu signalizuje změny celkové cenové hladiny, resp. úrovně indexu CPI.

2.4 Hospodářský (ekonomický) růst – růst HDP

Hospodářským růstem je vzestup hospodářského potenciálu země, ke kterému dochází v souvislosti s kvantitativním zvyšováním (růstem) potenciálního hrubého domácího produktu. Při sledování růstu produktu je proto třeba odlišovat dvojí situaci:

1. Jedná se o zvýšení krátkodobé, které je po určité době vystřídané poklesem produktu.
2. Jedná se o dlouhodobý trend spojený obvykle s víceméně plynulým zvyšováním produkčních možností ekonomiky.

V prvním případě jde o růst skutečného produktu ve smyslu jeho cyklického kolísání, ve druhém případě jde o dlouhodobý růst potenciálního produktu, neboli o hospodářský růst. [30]

Pojem hospodářský růst (neboli růst reálného HDP) může být také vysvětlován jako rychlost, jakou je daná země schopna zvyšovat svou produkci.

Mezi zdroje podporující hospodářský růst patří lidské zdroje (množství práce, lidský kapitál – vzdělání, zručnost a zkušenosti pracovníků, náklady na jejich získání, zvýšení a udržení, motivace a schopnost podnikání...), přírodní zdroje (množství půdy a nerostného bohatství, kvalita těchto zdrojů – úrodnost půdy, kvalita nerostů, klimatické podmínky) a kapitálové zdroje v podobě kapitálových statků, jejichž stav je obnovován investičními statky (stroje a zařízení, budovy, stavby atd., a technická úroveň těchto statků – výkonnost, přesnost, pracovní a energetická náročnost).

Z obecnějšího pohledu se zdroje hospodářského růstu dělí na:

- » kvantitativní zdroje růstu – do výroby jsou zapojována nová kvanta práce, přírodních zdrojů a kapitálu se stejnými kvalitativními charakteristikami – v tomto případě bývá hospodářský růst označován jako extenzivní růst
- » kvalitativní zdroje růstu – zvyšování kvalifikace pracovníků, využívání kvalitnějších přírodních zdrojů, rozvoj technické úrovně fixního kapitálu – v tomto případě, kdy u hospodářského růstu převažuje rozvoj kvalitativních stránek výrobních faktorů, se jedná o intenzivní růst

Využití všech zdrojů hospodářského růstu bývá podmíněno jejich specifickým propojením a alokováním do příslušných odvětví výroby. Proto mohou být jako kvalitativní zdroje růstu považovány také dělba práce, regulace nebo deregulace trhu vládami a informační vybavení výrobců podmíněné rozvojem informačních technologií a přístupem k informacím. [30]

V hospodářské realitě bývají u rozvinutých ekonomik vždy oba typy – kvantitativních a kvalitativních - zdrojů propojovány.

Mimo ekonomicko-teoretickou oblast bývá pojem hospodářský růst používán jako synonymum vývoje skutečného reálného produktu, vyjadřovaného absolutní změnou jako přírůstek v miliardách Kč (rozdíl produktu v období t a produktu v předchozím období), nebo-li lépe vyjádřeno jako tempo růstu reálného produktu. Dále bývá sledován i vývoj relativních ukazatelů produktu, a to nejčastěji vývoj produktu na 1 obyvatele.

Ukazatel produktu na jednoho obyvatele vyjadřuje ekonomickou úroveň dané země, nebo-li tempo růstu produktu na jednoho obyvatele vyjadřuje vývoj ekonomické úrovně. Považuje se za základní ukazatel vývoje životní úrovně v dané zemi.

Vývoj ekonomické úrovně státu (vývoj reálného produktu na 1 obyvatele) má v různých zemích a regionech výrazně rozdílnou podobu. Tempo růstu produktu na 1 obyvatele je závislé:

- ✚ na tempu prohlubování kapitálu – na vývoji obyvatelstva (resp. práce) a na vývoji zásoby kapitálu
- ✚ na vývoji technologických změn

2.4.1 Ekonomický růst v rámci vyrovnané platební bilance

Podle mnoha ekonomických teorií je ekonomický růst zaměřen pouze na analýzu agregátní nabídky ekonomiky a poptávková strana je zcela opomíjena. Tyto teorie jsou často kritizovány, neboť ekonomická úroveň je potom ztotožňována s velikostí nabídky (s vytvořenými kapacitami), ale už se nezohledňuje, jestli jsou tyto vytvořené kapacity používány nebo užitečné – role poptávky je v tomto případě pro budování ekonomických kapacit zcela zanedbávána. Ekonomická úroveň země by ale neměla být měřena potenciálními výsledky (které, na rozdíl od reálných, nejsou pozorovatelné a tudíž mohou být pouze odhadovány), ale spíše těmi skutečně dosahovanými výsledky...

Produkční mezera, která se v ekonomikách často vyskytuje, představuje velikost rozdílu mezi reálným a potenciálním produktem. V případech, kdy jsou využity veškeré kapacity, dává agregátní poptávka značné podněty k budování nových kapacit – agregátní poptávka má tedy také významnou roli v celkovém ekonomickém výkonu ekonomiky.

Keynesovské přístupy k ekonomickému růstu roli agregátní poptávky v ekonomice zohledňují. Ze základní rovnice agregátní poptávky lze odvodit endogenní charakter všech jejích komponentů a velikost těchto komponentů je vždy pozitivně spjata s produktem ekonomiky. Závislost spotřeby a importu je zcela přímá. Velikost vládních výdajů je omezena výběrem daní, který je ale, v případě vyrovnanosti státního rozpočtu v delším časovém období, také přímo závislý na produktu. Nejvíce nestabilní složkou jsou investice, které jsou často považovány za hlavní zdroj ekonomického růstu. Jejich objem je nepřímo závislý na úrokové sazbě, která je endogenní veličinou vytvářenou na trhu peněz. Velikost investic podporuje nízká úroveň úroku, které je na trhu peněz dosaženo v případě, kdy nabídka peněz relativně převyšuje poptávku po penězích. Podle poskeynesovského principu úvěrové kreace peněz je velikost nabídky pozitivně ovlivňována velikostí produktu. Velikost investic tedy zprostředkovaně a přímo úměrně závisí na velikosti produktu.

Jedinou komponentou agregátní poptávky, která není endogenní, ale exogenní veličinou, je export, který je závislý na ekonomické situaci ostatních ekonomik. Export je jako jediná složka agregátní poptávky schopna financovat import. Z předpokladu, že každá země musí mít v dlouhém období vyrovnaný běžný účet, aby se nedostávala do dlužnické pozice, musí být exportní příjmy schopny financovat importní výdaje. Deficit běžného účtu se dá kompenzovat přebytky na finančním účtu nebo pomocí devizových rezerv centrální banky. Vzhledem k jejich obvyklé relativní velikosti ve srovnání s velikostí deficitů běžného účtu, je ale spoléhání na tuto kompenzaci velice nebezpečné a málo účinné.

Export je, mimo permanentního přílivu zahraničního kapitálu, jediným zdrojem zahraničních měn.

Export (především tedy růst exportu) také umožňuje hlubší specializaci ekonomiky. Pokud tato specializace probíhá v odvětvích, v kterých ekonomika disponuje konkurenčními výhodami, vede k růstu produktivity a tak i k růstu ekonomického výstupu. I přes rozvíjející se importy působí tento „trend hlubší specializace“ pozitivně, neboť umožňuje dovoz efektivněji vyráběného zboží ze zahraničí. Dovoz příslušného zboží a tudíž opouštění nekonkurenceschopných výrobních faktorů do efektivnějších výrobních faktorů a to ve svém důsledku přispívá k růstu ekonomického výstupu.

Jak již bylo zmíněno, hospodářský, nebo-li ekonomický růst otevřených ekonomik se tedy odráží v růstu importu, který je indukovan zvýšenou spotřebou, investicemi a vládními výdaji, neboť alespoň část jejich pokrytí je zahraničního původu.

Dalším zdrojem financování, který lze použít i v delším období jsou přímé zahraniční investice, které představují relativně stabilní zdroj, pokud ekonomika disponuje vhodnými podnikatelskými příležitostmi.

V opačném případě – tedy pokud ekonomika nezajistí zdroje financování deficitu běžného účtu v podobě výše popsaných kompenzací, musí si vypůjčit příslušné peníze na mezinárodním finančním trhu. Propad do dlužnické pozice má ale určité dopady na důvěryhodnost země a postupně také mizí ochota věřitelů půjčovat další prostředky.

Problémy s běžným účtem otevřených ekonomik tak mohou ovlivňovat jejich hospodářskou politiku – a to ve smyslu omezování importů. Tyto politiky mívají restriktivní charakter a omezují dynamiku ekonomiky, přestože ekonomika disponuje dostatečnými a nevyužívanými výrobními kapacitami. Nerovnováha platební bilance tak může být omezujícím faktorem ekonomického výkonu země a jeho dynamiky.

U ekonomik, které mají vlastní měnu, je rovnováha platební bilance důležitou podmínkou. V souvislosti s utvářením měnové unie, kde všechny členské země sdílí stejnou měnovou jednotku, je třeba v problematice nerovnovážené platební bilance věnovat pozornost dvěma aspektům. Za prvé nerovnováze platební bilance vůči členům měnové unie a za druhé nerovnováze vůči ostatním ne-členským zemím.

V prvním případě – nerovnováha platební bilance vůči dalším členům měnové unie je často považována za okrajový problém. Tyto země mají společnou měnu a propojené finanční trhy.

V druhém případě – nerovnováha platební bilance jedné ekonomiky vůči třetím zemím může být kompenzována jinými členskými ekonomikami měnové unie. Měnová unie jako celek totiž musí mít v dlouhém časovém období vyrovnanou platební bilanci. I vzájemná podpora členů měnové unie má ale své hranice. Ekonomiky s výraznými nerovnováhami platební bilance mohou ohrožovat ekonomiky ostatních členských států. Nerovnováhy malých ekonomik jde snadno kompenzovat, zatímco kompenzování nerovnováhy velkých ekonomik je velice obtížné nebo nejde kompenzovat vůbec. Problémy velkých ekonomik by tak ovlivnily celou měnovou unii a to by malé ekonomiky nepřijímaly vůbec pozitivně. Proto by ekonomiky i po vstupu do měnové unie měly dbát na vývoj své platební bilance a zejména na vyrovnanost běžného účtu a obchodní bilance, jejíž podíl je stále rozhodující.

2.5 Metody měření HDP

Ukazatel HDP se používá pro určování výkonnosti ekonomiky států, časovým obdobím bývá obvykle rok a dá se spočítat třemi způsoby – produkční metodou, výdajovou metodou a důchodovou metodou. Každá z těchto metod se v podstatě dívá jiným pohledem na totéž. Spočívají v tom, zda se sčítají příjmy, výdaje a nebo výrobky. V hrubém domácím produktu se nezapočítávají služby, které lidé dělají mimo oficiální trh (jako je např. práce na zahradě, vaření, práce protislužbou,...) ani ilegální produkce (jako např. výroba a prodej drog, prostituce, nepřiznané zisky,...).

2.5.1 Produkční metoda

Touto metodou se HDP počítá jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů nebo odvětví a čistých daní na produkty.

Hrubý domácí produkt tedy tvoří souhrn všech finálních výrobků a služeb, které byly za určité období vyrobeny a poskytnuty na území daného státu.

Jestli je ale daný statek konečný nebo se jedná o meziprodukt, který bude dále zpracováván, je v praxi složité určit. Aby tedy nebyl ve výpočtu zahrnut několikrát, počítá se s přidanou hodnotou v jednotlivých fázích výroby. Při použití této metody se tedy jedná o součet přidaných hodnot každé výrobní etapy ze všech odvětví.

2.5.2 Výdajová metoda

Pomocí této metody se určuje výše HDP vyčíslením výdajů jednotlivých sektorů na nákup finálních výrobků a služeb. Agregují se spotřební a investiční výdaje, díky nimž se dají zjistit celkové domácí výdaje v běžných (tržních) cenách. Počítá se pouze s hodnotou finálních nákupů a proto se v případě výpočtu HDP touto metodou neberou v potaz veškeré výdaje na meziprodukt.

Hrubý domácí produkt se tedy vyčísluje sumou následujících položek:

- » výdaje domácností na spotřebu (C)
- » soukromé hrubé domácí investice (I)
- » výdaje státu na nákup výrobků a služeb (G)
- » čistý export, nebo export minus import (X)

$$\mathbf{HDP = C + I + G + X} \quad (2)$$

2.5.3 Důchodová metoda

Důchodová metoda vyčísľuje HDP jako součet národního důchodu (ND), který je představován součtem příjmů (důchodů) domácností, amortizace (a) a nepřímých daní (n).

V rámci národního důchodu se do výpočtů zahrnují tyto důchody:

- » odměny za práci před zdaněním – hrubé mzdy (w)
- » renty – důchody vlastníků půdy, nemovitostí, atd. (r)
- » hrubé zisky korporací před zdaněním (z)
- » čisté úroky (- rozdíl mezi inkasovanými a placenými) (i)
- » důchody ze samozaměstnání – příjmy vlastníků firem apod. (y)

$$\mathbf{HDP = w + r + z + i + y + a + n} \quad (3)$$

Důchodová metoda nezohledňuje všechny důchody, ale jen důchody jednotlivců nebo korporací z běžné produkce statků a služeb. V této metodě jsou tedy vyloučeny transferové platby (nebo-li důchody, které nemají charakter plateb za běžné výrobní služby).

3 HOSPODÁŘSKÝ RŮST ČR V OBDOBÍ TRANSFORMACE⁴

Jak již bylo zmíněno v úvodu, tato kapitola je pojata dvěma pohledy. První popisuje vývoj ekonomiky ČR v jednotlivých letech, nebere však ohled na aktuálnost statistických dat. To je způsobeno čerpáním informací z analýz a ročenek jednotlivých let, ve kterých jsou použita tehdejší aktuální čísla. Tato čísla již logicky nejsou obnovována pravidelnými a novými propočty jednotlivých ekonomických ukazatelů, které jsou v současnosti v aktuálním znění k nalezení v aktuálních statistikách. V rámci zanalyzování a zhodnocení vývoje ekonomické situace v jednotlivých obdobích nejsou nejaktuálnější statistická čísla až tak důležitá, ale pro statistické zpracování se nabízí aktuálnost dat jako vhodnější a proto je druhá část této kapitoly zohledněna a zpracována právě na základě současných propočtených statistických dat. Toto dvojí pojetí může také mimo jiné ukázat do jaké míry se stará a současná statistická data odlišují a jak se toto hledisko projevuje v komparaci s ostatními ekonomikami.

3.1 Ekonomický vývoj ČR v letech 2003 – 2009

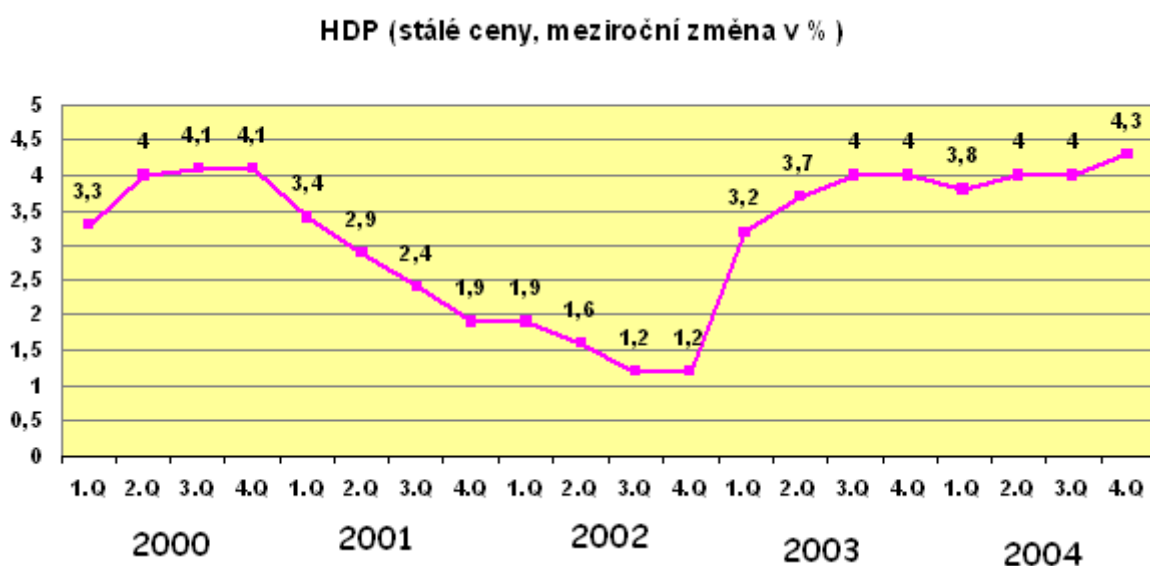
Pro přehlednost jsou ale i v této podkapitole některé ekonomické ukazatele znázorněny v tabulkách (viz. Tabulka 1 – 6) – pro oživení, aby text nepůsobil jen pouhým popisným dojmem.

3.1.1 Ekonomický vývoj ČR před vstupem do EU a v roce 2004

Rok 2004 byl pro Českou republiku významný a zároveň zlomový už tím, že se stala členem Evropské unie a vstoupila tak na jednotný evropský trh.

⁴ ...jako autorka této práce si uvědomuji, že vzhledem k průběžné kumulaci dat a následným přepočtům a aktualizacím statistik, je velice obtížné pracovat s konkrétními čísly. Proto je tato kapitola pojata hodně netradičně a pracuje jak s daty původními, tak s těmi aktuálními.

Už od počátku roku 1999 česká ekonomika nepřetržitě rostla. Jak ukazuje graf na Obrázku 1, prvního vrcholu růstu ekonomiky bylo dosaženo ve druhé polovině roku 2000 – meziroční růst hrubého domácího produktu tehdy dosáhl 4,1 %. Během následujících dvou let se ekonomický růst postupně zpomaloval a nejnižší růstové dynamiky bylo dosaženo ve třetím a čtvrtém kvartálu roku 2002, kdy shodně dosahovala 1,2 %. V roce 2003 došlo opět k obratu a to ve prospěch zrychlující se ekonomické dynamiky.

Obrázek 1 Vývoj HDP v ČR v letech 2000 - 2004

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

Do roku 2004 tedy Česká republika vstoupila po celkem úspěšném roce poměrně silného ekonomického růstu. Vývoj ekonomiky navazoval na pozitivní tendence roku 2003, který vykazoval již zmíněný silný ekonomický růst, téměř nulovou inflaci, mírné zhoršení vnější nerovnováhy, výrazně rostoucí schodek státního rozpočtu a vysokou míru nezaměstnanosti.

Rychlý růst HDP se odrazil ve zlepšení makroekonomického prostředí a struktura HDP se dále výrazně a pozitivně změnila. Obavy z rychlého cenového růstu po vstupu do Evropské unie se nenaplnily a na konci roku se zlepšila také situace na trhu práce.

Změna podmínek, způsobená vstupem do Evropské unie, významně ovlivnila výsledky vnějšího sektoru. Vývoz zboží a služeb v roce 2004 zrychlil meziroční růst ze 7,3 % (z roku 2003) na 20,9 % a dosáhl tak vyšší dynamiky než dovoz, který zrychlil z 7,9 % (z roku 2003) na 18,5 %. Předstih tempa růstu vývozu před dovozem byl ale dosažen pouze v obchodu se zbožím, v sektoru služeb rostl rychleji dovoz.

Ve struktuře HDP došlo k nejvýraznějším změnám od roku 2000 právě v roce 2004. V období 2000-2004 byla zdrojem hospodářského růstu především domácí poptávka a až do roku 2003 převládal příspěvek konečné spotřeby nad tvorbou hrubého kapitálu. V roce 2004 se pak tento poměr změnil v prospěch kapitálových výdajů a k růstu HDP poprvé také přispěl vnější sektor.

- » **Růst HDP v roce 2001 o 2,6 %** byl výsledkem příznivějšího ekonomického prostředí a s tím souvisejícího oživení investiční aktivity, které se projevilo dalším přílivem přímých zahraničních investic. Protože se ale pořizování investic realizovalo především z dovozu dosáhl přírůstek zahraničního obchodu negativního 1,5 bodu. Vývoj konečné spotřeby se stabilizoval a k růstu HDP přispěl 2,6 body.
- » **V roce 2002 se růst HDP zpomalil na 1,5 %** - toto zpomalení spočívalo především v celkovém hospodářském oslabení a také v některých mimořádných vlivech, jakými bylo zejména rychlé posilování kurzu koruny a také důsledky tehdejších rozsáhlých povodní. Dále se prohloubil negativní příspěvek zahraničního obchodu a naopak vzrostl význam konečné spotřeby jako hlavního nositele hospodářského růstu.
- » **Rok 2003 byl ve znamení růstu HDP o 3,7 %** - výrazně klesaly příjmy, po většinu roku klesaly ceny zboží a spotřeba byla urychlena nabídkami výhodných spotřebitelských úvěrů. Pozitivní vliv na růst měla také tvorba hrubého kapitálu.

V roce 2004 pokračovala tendence rychlého růstu ekonomiky – hrubý domácí produkt vzrostl o 4,0 %. Rychlý růst HDP byl doprovázen příznivým vývojem struktury jeho výdajových položek a také již zmíněným zahraničním obchodem.

Tabulka 1 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v letech 2003 a 2004

VYBRANÉ UKAZATELE REÁLNÉ EKONOMIKY		2003	2004
HDP	%, r/r, reálně	3,7	4,0
Míra registrované nezaměstnanosti	%, průměr	9,9	10,3
Míra inflace	%, r/r, průměr	0,1	2,8
Vývoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	7,3	20,9
Dovoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	7,9	18,5

Zdroj dat: Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví působnosti MPO za rok 2004, vlastní úprava

Jak lze mimo jiné vidět v Tabulce 1, potvrdilo se tak, že vstup ČR do EU českému exportu výrazně prospěl, a že jsou výrobky českých firem na evropském trhu do jisté míry konkurenceschopné. Prosperita malých ekonomik, jako je i ekonomika České republiky, je na vývozu zboží velmi závislá. Volný přístup českých výrobků na evropský trh je tak jedním z předpokladů dlouhodobě udržitelného růstu hospodářství a životní úrovně České republiky.

Vývoj na trhu práce, který byl charakterizován zejména strukturálními problémy v důsledku nízké mobility a flexibility pracovní síly, zůstal jedním z tehdy aktuálních problémů ekonomiky. Výsledkem této situace bylo pokračování tendence poklesu zaměstnanosti při vysoké míře nezaměstnanosti. V únoru 2004 dosáhl meziroční nárůst míry nezaměstnanosti maxima 10,9 %, v dalších čtvrtletí se opět snižoval na úroveň roku 2003. Koncem roku dosáhla míra registrované nezaměstnanosti 10,3 %.

Míra inflace v roce 2004 pokračovala v růstovém trendu až na 2,8 %. [41]

3.1.2 Ekonomický vývoj ČR v roce 2005

V roce 2005 ekonomický růst ČR nepřestával překvapovat, HDP dosáhl v té době historicky rekordních 6,0 % (ve 4. čtvrtletí dosáhl dokonce 6,9 %) a překonal tak i ta nejoptimističtější očekávání našich i zahraničních ekonomů. Důležitost tohoto údaje je dána především tím, že jde o syntetický ukazatel, ve kterém se prolínají výsledky všech sfér ekonomiky. A jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, jeho velikost a růst tak poskytují základní informace o ekonomické úrovni a výkonnosti země.

Tabulka 2 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v roce 2005

VYBRANÉ UKAZATELE REÁLNÉ EKONOMIKY		2005
HDP	%, r/r, reálně	6,0
Míra registrované nezaměstnanosti	%, průměr	8,9
Míra inflace	%, r/r, průměr	1,9
Vývoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	11,1
Dovoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	4,8

Zdroj dat: Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví působnosti MPO za rok 2005, vlastní úprava

Hlavním důvodem a tahounem růstu HDP v roce 2005 byly mimořádně dobré výsledky zahraničního obchodu. Tempo jeho celkového obratu sice, vlivem mimořádně vysoké dynamiky po vstupu ČR do EU v roce 2004, zpomalilo, současně se ale zvýraznil předstih růstu vývozu před dovozem. Vývoz zboží a služeb v reálných cenách vzrostl o 11,1 % a dovoz o 4,8 % a to především díky vlivu rychlejšího vývoje obchodu se zbožím. Zahraniční obchod se zbožím dokázal vytvořit kladné saldo (poprvé od roku 1993), a to ve výši 40,4 mld. Kč.

Na meziročním zlepšení salda obchodní bilance měl podíl obchod s vyspělými tržními ekonomikami – zejména se zeměmi EU, kde přebytek obchodní bilance dosáhl téměř 280 mld. Kč a stačil tak pokrýt deficit z obchodu s rozvojovými ekonomikami, Společenstvím nezávislých států a ostatními tzv. mimoevropskými ekonomikami.

Obrat deficitu obchodní bilance do přebytku se promítl do výrazného snížení záporného salda běžného účtu platební bilance, které se snížilo ze -147,5 mld. Kč v roce 2004 na -39,8 mld. Kč v roce 2005.

Domácí poptávka, ve srovnání s čistým vývozem, působila na hospodářský růst méně výrazně. Spotřeba domácností zpomalila růst na 2,6 % (v reálných cenách), především v souvislosti s jen mírným meziročním zvýšením reálného disponibilního důchodu domácností. V tomto roce rostly především výdaje na zajištění bydlení.

Také další indikátory se podle statistik vyvíjely celkem kladně. Cenová hladina se stabilizovala na nízké úrovni, která se odrazila ve vývoji míry inflace. Hodnota míry inflace vykazovala 1,9 % a byla tak v dlouhodobém srovnání třetí nejnižší od roku 1990.

Průmyslová produkce rostla již šestým rokem. Pokračovaly strukturální změny zpracovatelského průmyslu, které souvisely se vstupem dalších zahraničních investorů. Dále se rozvíjely výrobní kapacity pro výrobu komponentů a náhradních dílů spojených s automobilovým průmyslem a došlo k oživení tradičního strojírenství. Vedle růstu technologické úrovně výroby rostla také produktivita práce a zvýšila se konkurenceschopnost, která umožňovala vyrovnat se s posilováním koruny.

Na trhu práce se vytvářela nová pracovní místa a poptávka po nových zaměstnancích se zvyšovala především v nově otevřených firmách nadnárodních společností. Míra registrované nezaměstnanosti postupně klesala a na konci roku dosáhla 8,9 %. [42]

3.1.3 Ekonomický vývoj ČR v roce 2006

V tomto roce se potvrdila stabilita rozvoje národního hospodářství ČR na relativně vysoké úrovni. Pokračoval rychlý vývoj ekonomiky a hrubý domácí produkt vzrostl o 6,1 %. Dosaženou dynamikou se česká ekonomika zařadila mezi nejrychleji rostoucí země v Evropě. Ve srovnání s předchozím rokem (2005) se výrazně změnila struktura produktu – snížil se příspěvek zahraničního obchodu (který patřil v roce 2005 k hlavním faktorům hospodářského růstu) a byl nahrazen rostoucím vlivem výdajů na konečnou spotřebu domácností a tvorbu kapitálu.

Tabulka 3 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v roce 2006

VYBRANÉ UKAZATELE REÁLNÉ EKONOMIKY		2006
HDP	%, r/r, reálně	6,1
Míra registrované nezaměstnanosti	%, průměr	8,13
Míra inflace	%, r/r, průměr	2,5
Vývoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	14,6
Dovoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	14,2

Zdroj dat: Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví působnosti MPO za rok 2006, vlastní úprava

Konečná spotřeba domácností ve stálých cenách zrychlila meziroční růst z 2,8 % (v roce 2005) na 4,6 %. Větší zrychlení růstu běžných výdajů než běžných příjmů domácností vedlo k zaostávání růstu jejich hrubého disponibilního důchodu a tudíž se výdaje domácností realizovaly také na úkor úspor.

Druhou složkou, která měla značný vliv na vývoj HDP byly výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu – vzrostly především investice do dopravních prostředků a strojů a zařízení.

V oblasti zahraničního obchodu se zbožím a službami vzrostl vývoz o 14,6 % a dovoz o 14,2 % - nadále tedy pokračovala tendence rychlejšího růstu vývozu zboží a služeb před jejich dovozem, i když se tento předstih oproti roku 2005 výrazně zúžil. Zrychlení dovozu se projevilo v obchodu se zbožím a službami – v sektoru služeb ale dovoz rostl rychleji než vývoz.

Tento vývoj ovlivnil bilanci zahraničního obchodu kladným saldem ve výši 56,8 mld. Kč, na kterém se obchod se zbožím podílel 44,4 mld. Kč a obchod se službami 12,4 mld. Kč. Obchod se zbožím se úspěšně rozvíjel v podobě obchodní výměny se zeměmi EU, které se na obratu podílely více než ze tří čtvrtin. Přebytek vytvořený obchodem s EU (328 mld. Kč) pokryl vysoké deficity s ostatními (tzv. mimoevropskými) zeměmi (120,6 mld. Kč), SNS (98,6 mld. Kč) a rozvojovými ekonomikami (45,4 mld. Kč).

Deficit běžného účtu platební bilance se, i přes příznivý vývoj obchodní bilance, téměř zdvojnásobil na 2,4 % HDP, když pokračovalo zhoršování salda všech jeho dalších položek. Celkový výsledek platební bilance byl kladný (saldo 2,1 mld. Kč), přesto ale vykazoval nejnižší přebytek vytvořený od výchozího roku 1993.

Ekonomický růst pozitivně ovlivňoval situaci na trhu práce a to se promítlo do růstu příjmů domácností, a tím i jejich spotřeby a životní úrovně. V cenovém vývoji se projevila pouze mírný růst inflačních tlaků.

Míra inflace dosáhla 2,5 % (tj. meziroční zvýšení o 0,6 p.b.).

Míra registrované nezaměstnanosti se snížila na 8,13 %. Příznivý vývoj na trhu práce ukazuje také skutečnost, že úřady práce koncem roku zaznamenaly meziroční nárůst volných pracovních míst o téměř 80 %. [57]

3.1.4 Ekonomický vývoj ČR v roce 2007

Ekonomika se i nadále vyvíjela pozitivně a vysoká míra růstu HDP České republiky vedla k posílení mezinárodní ekonomické pozice státu.

Na meziročním zvýšení HDP o 6,5 % se nejvíce podílel přírůstek výdajů domácností na konečnou spotřebu.

Tabulka 4 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v roce 2007

VYBRANÉ UKAZATELE REÁLNÉ EKONOMIKY		2007
HDP	%, r/r, reálně	6,5
Míra registrované nezaměstnanosti	%, průměr	6,62
Míra inflace	%, r/r, průměr	2,8
Vývoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	15,3
Dovoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	13,4

Zdroj dat: Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví působnosti MPO za rok 2007, vlastní úprava

ČR si udržovala pozici mezi nejrychleji rostoucími zeměmi v Evropě. Rychleji rostly jen pobaltské republiky a Slovensko.

Relativně nízká a stabilní inflace se udržela jen na počátku roku a v průběhu dalšího vývoje se začala mírně zvyšovat na 2,8 %. Protiinflačně opět působila silná koruna. Zrychlující se tempo cenového růstu postavilo domácí inflaci nad úroveň zemí Evropské unie a Česká republika tak patřila mezi země s nejrychleji rostoucí inflací.

Zrychlení cenového vývoje v průběhu roku se projevilo na úrovni reálných výdajů domácností na konečnou spotřebu. Pozici hlavního zdroje hospodářského růstu postupně přebíraly také investice. Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu vzrostly meziročně o 10,8 %.

K růstu HDP přispíval také vnější sektor – nadále pokračovala tendence předstihu růstu reálného vývozu zboží a služeb (15,3 %) nad růstem jejich dovozu (13,4 %). Tento vývoj vypovídá o dobré exportní kondici české ekonomiky, ale zároveň i o její značné dovozní náročnosti. Převaha vývozu nad dovozem vyústila v rekordní přebytek obchodní bilance, který se od roku 2006 více než zdvojnásobil na 85 mld. Kč. Česká republika také jako jediná z nových členských zemí EU vykázala kladné saldo zahraničního obchodu.

Stejně jako v roce 2006, i v roce 2007 se úspěšně rozvíjela obchodní výměna se zeměmi Evropské unie, jejichž podíl na celkovém obratu činil 78,2 %. Přebytek v obchodě s Evropskou unií dosáhl téměř 415 mld. Kč a pokryl tak vysoké deficity s mimoevropskými zeměmi, SNS a rozvojovými ekonomikami. Největším obchodním partnerem bylo Německo, kam směřovalo 30,8 % tuzemského vývozu. Na Slovensko směřovalo 8,8 % tuzemského vývozu.

Průměrná roční míra nezaměstnanosti poklesla na 6,62 %. Vyšší zaměstnanost a tudíž rostoucí příjmy obyvatelstva povzbudily poptávku domácností po zboží a službách. To dokazují tržby na vnitřním trhu, které meziročně vzrostly o rekordních 7,7 %. Na jejich expanzi se také podílely další faktory jako např. sílící sklon ke spotřebě, boj o zákazníka mezi silnými obchodními společnostmi a atraktivní nabídka. [58]

3.1.5 Ekonomický vývoj ČR v roce 2008

Po celkem úspěšném ekonomickém vývoji od roku 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, procházel rok 2008 naopak mimořádnými výkyvy. Tyto výkyvy spočívaly v prudkosti a intenzitě změn tempa růstu české ekonomiky, vlivech složek HDP poptávkové i nabídkové strany na růst v jednotlivých čtvrtletích roku a i v nebývalých proměnách jejich dynamiky.

Tabulka 5 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v roce 2008

VYBRANÉ UKAZATELE REÁLNÉ EKONOMIKY		2008
HDP	%, r/r, reálně	3,1
Míra registrované nezaměstnanosti	%, průměr	5,45
Míra inflace	%, r/r, průměr	6,3
Vývoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	6,5
Dovoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	4,4

Zdroj dat: Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví působnosti MPO za rok 2008, vlastní úprava

Již koncem roku 2007 docházelo k mírnému zvolňování růstu HDP po předchozím vysokém tempu v roce 2006. V průběhu roku 2008 se celkový výkon české ekonomiky značně zhoršoval a růst HDP postupně zpomaloval.

Hloubka dopadu na českou ekonomiku byla ovlivněna především skutečností, že se v druhém čtvrtletí dostala do recese právě Evropská unie, která je nejvýznamnějším odbytištěm tuzemské produkce. Ke zpomalení růstu (resp. poklesu) došlo koncem roku ve všech zemích Evropské unie.

Již od srpna 2007 čelí vyspělé země finanční nestabilitě – tato první fáze globální krize postihující finanční sektor nezasáhla střední Evropu až tak výrazně, situace se ale změnila na podzim 2008 po pádu investiční banky Lehman Brothers. Nákaza celosvětové finanční krize se přenesla do reálné ekonomiky. Rozvíjející se trhy, které jsou výrazně orientované na export, a mezi něž patří také česká ekonomika, byly tímto vývojem silně zasaženy. Hrubý domácí produkt ČR v roce 2008 vykazoval 3,1 %.

Dynamika růstu ekonomiky postupně oslabovala především vlivem působení hospodářského cyklu. Negativní dopad mělo také nižší tempo spotřeby domácností a v první polovině roku také růst cen surovin a rychlé posilování kurzu koruny. Bankovní sektor finanční krizí nebyl přímo postižen, protože tuzemské finanční instituce se neangažovaly v investičním bankovníctví (- díky tomu byly také ochráněny od toxických aktiv) a bankovní sektor vykazoval dobrou bilanční likviditu.

Struktura hrubého domácího produktu zpomalila v celoročních výsledcích ve všech výdajových položkách. U spotřeby domácností byla hlavní příčinou vysoká inflace (6,3 %). Projevem nižší investiční aktivity, zejména vysokého poklesu investic do bydlení, byl růst hrubé tvorby fixního kapitálu o 3,1 %.

Růst obratu zahraničního obchodu zpomalil o více než polovinu, ale stále pokračovala tendence předstihu vývozu zboží a služeb (6,5 %) před dovozem (4,4 %). Po většinu roku byl zahraniční obchod hlavním zdrojem hospodářského růstu.

Obchodní bilance v běžných cenách vykazovala nižší přebytek 68,8 mld. Kč (zatímco v roce 2007 činil přebytek 87,9 mld. Kč). Přitom ještě výsledky za první tři čtvrtletí byly lepší než v roce 2007, ale ke konci roku už se naplno projevíly důsledky světové finanční krize a hospodářské krize.

Průměrná míra registrované nezaměstnanosti dosáhla 5,45 % a byla tak přibližně o 1,1 p.b. meziročně nižší. V posledních měsících roku 2008 se ale zastavily příznivé vývojové tendence a napjatost na trhu práce postupně sílila. [59]

3.1.6 Ekonomický vývoj ČR v roce 2009

V roce 2009 zaznamenala česká ekonomika historický propad, kdy HDP kleslo o 4,2 %. Důvodem byl hluboký pokles českého průmyslu, ale i další odvětví, a to zejména služby.

Na trhu práce výrazně zesílila redukce zaměstnanosti, zatímco nezaměstnanost vlivem hospodářské krize dále rostla a dosáhla 7,98 % – i přesto se ČR v rámci EU stále řadí k zemím s podprůměrnou mírou nezaměstnanosti.

Tabulka 6 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky v roce 2009

VYBRANÉ UKAZATELE REÁLNE EKONOMIKY		2009
HDP	%, r/r, reálně	-4,2
Míra registrované nezaměstnanosti	%, průměr	7,98
Míra inflace	%, r/r, průměr	1,0
Vývoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	-10,2
Dovoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	-10,2

Zdroj dat: Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví působnosti MPO za rok 2009, vlastní úprava

Zesílil také pokles spotřebitelské poptávky. Vedle špatné situace na trhu práce byl tento vývoj také odrazem nejasných vyhlídek ekonomiky. Nejvíce byl v tomto směru zasažen trh s motorovými vozidly a prodej průmyslového zboží dlouhodobé spotřeby.

Nadále také zůstává problematická situace ve firemní sféře – podniky jsou poznamenány krizí, mají nedostatek zakázek a ztížený přístup k financím. Proto neobnovují investiční aktivitu a ani tvorbu nových pracovních míst. [60]

3.2 Zhodnocení ekonomického vývoje ČR v letech 2003 – 2009 podle aktuálních statistických dat

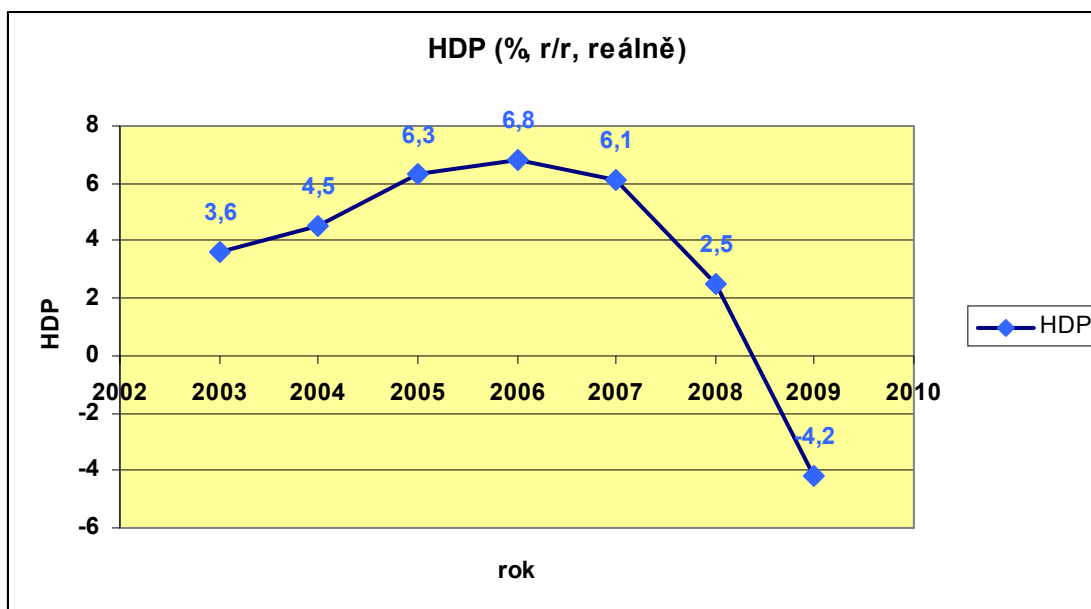
Vzhledem k tomu, že se vyčíslení jednotlivých ekonomických statistických ukazatelů na základě pravidelných a nových propočtů podle aktuálnosti mění, bude nyní věnován prostor také aktuálním statistickým datům. V tabulce jsou názorně shrnuty aktuální hodnoty vybraných ukazatelů reálné ekonomiky ve sledovaném období – počínaje tedy obdobím transformace ČR (vstupu České republiky do Evropské unie) a konče nedávnou současností (rokem 2009). Hodnoty ekonomického růstu, vyjádřené reálným hrubým domácím produktem, hodnoty míry růstu registrované nezaměstnanosti a hodnoty vývozu a dovozu zboží a služeb jsou pak názorně přeneseny do grafů pro vizuální představu, jak se dané hodnoty ukazatelů vyvíjely v jednotlivých letech.

Tabulka 7 Vybrané ukazatele reálné ekonomiky (aktuální data)

VYBRANÉ UKAZATELE REÁLNÉ EKONOMIKY		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
HDP	%, r/r, reálně	3,6	4,5	6,3	6,8	6,1	2,5	-4,2
Míra registrované nezaměstnanosti	%, průměr	9,90	10,24	x	x	x	x	x
Míra reg. nezam. podle stávající metodiky	%, průměr	x	9,19	8,97	8,13	6,62	5,45	7,98
Míra inflace	%, r/r, průměr	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0
Vývoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	7,2	20,7	11,6	15,8	15,0	6,0	-10,2
Dovoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	8,0	17,9	5,0	14,3	14,3	4,7	-10,2

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

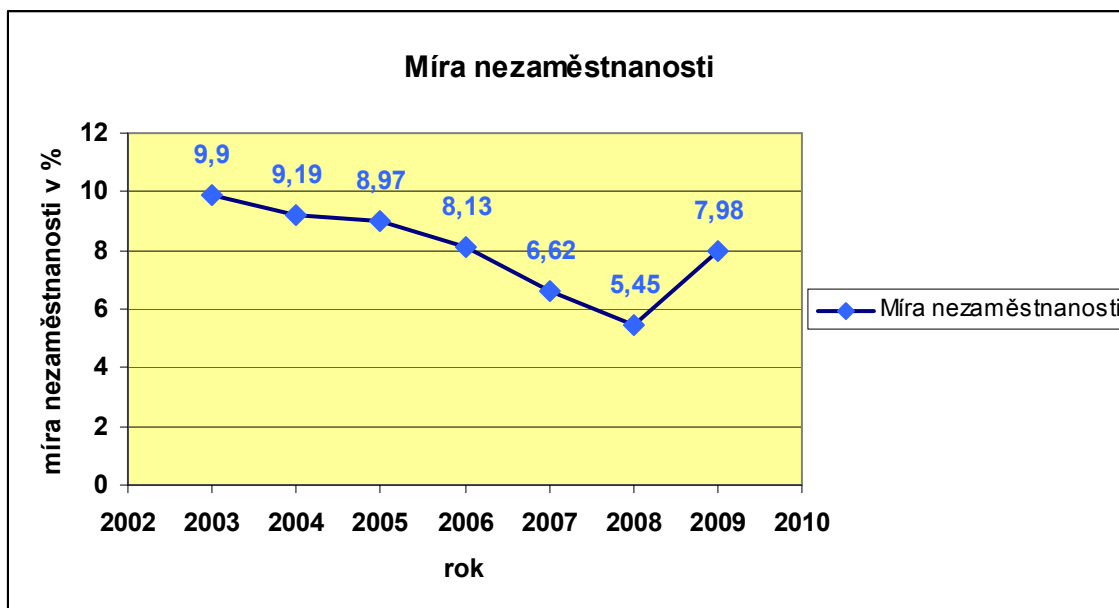
Po shrnutí aktuálních dat sledovaného období v jednotlivých letech a jejich přenesení do souhrnné tabulky je v grafu na Obrázku 2 názorně vyobrazen ekonomický vývoj České republiky.

Obrázek 2 Vývoj HDP ČR v letech 2003 - 2009

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

Od roku 2003 se tedy česká ekonomika začala celkem pozitivně zlepšovat. Ekonomický růst vykazoval stále překvapivější hodnoty. Nejúspěšnějším byl rok 2006, kdy česká ekonomika vykazovala historicky rekordní růst produktu o 6,8 %. Také nezaměstnanost se začala mírným tempem snižovat.

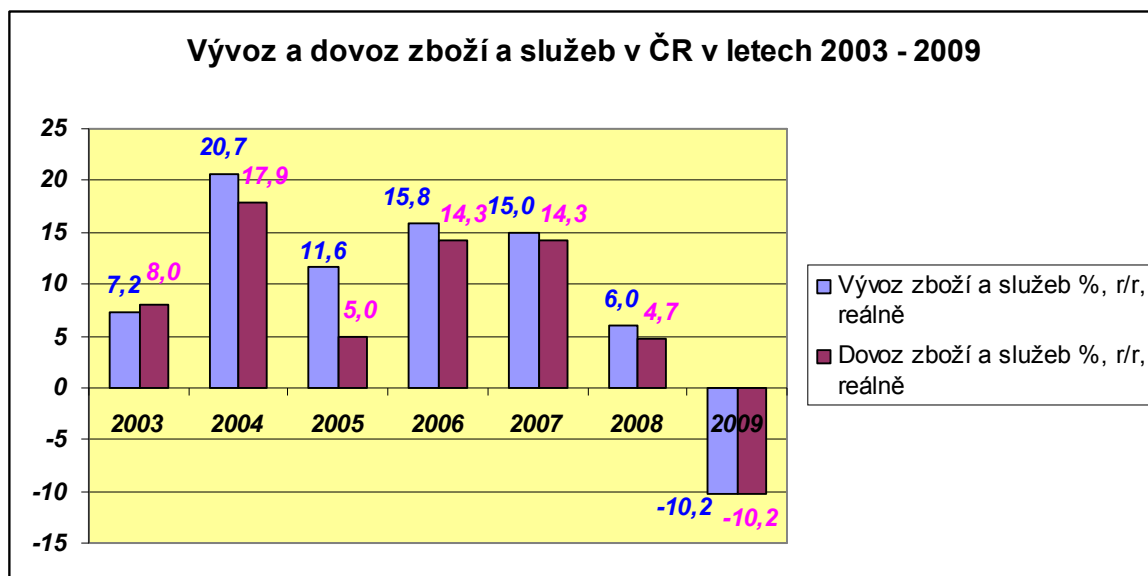
Obrázek 3 Míra nezaměstnanosti v ČR v letech 2003 - 2009

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

Česká ekonomika se tedy po vstupu do Evropské unie vyvíjela překvapivě úspěšně. Jako výrazný tahoun růstu HDP se také projevilo výrazné zlepšení exportní výkonnosti ekonomiky, respektive přetrvávající výrazný předstih růstu vývozu zboží a služeb před růstem jejich dovozu.

Zlomovým obdobím se ale stal přelom roku 2007 a 2008, kdy vypukla celosvětová ekonomická krize, která vnesla do ekonomických dějin vlnu strachu a obav z budoucnosti a dala tak světu impuls k uvědomění si vážnosti ekonomické situace. Tato krize nejdříve postihla zejména americkou ekonomiku, ale vzhledem k provázanosti současné globální ekonomiky se postupně začala rozšiřovat do celého světa. Tudíž ani Česká republika se průběhu této krize nevyhnula. V roce 2008 se v důsledku krize výrazně snížil růst HDP na pouhých 2,5 % (ze 6,1 % za rok 2007) a v roce 2009 docílil dokonce záporné hodnoty, a to -4,2 %. Také nezaměstnanost se vlivem krize začala zhoršovat a, jak znázorňuje graf na Obrázku 3, v roce 2009 dosáhla téměř 8 %.

Export ani import v roce 2008 nedosáhly úrovně předešlého roku a v roce 2009 již vykazovaly katastrofické hodnoty. Dynamika růstu české ekonomiky tak byla nejpomalejší za posledních šest let. Tento vývoj je názorně vyobrazen v grafu na Obrázku 4.

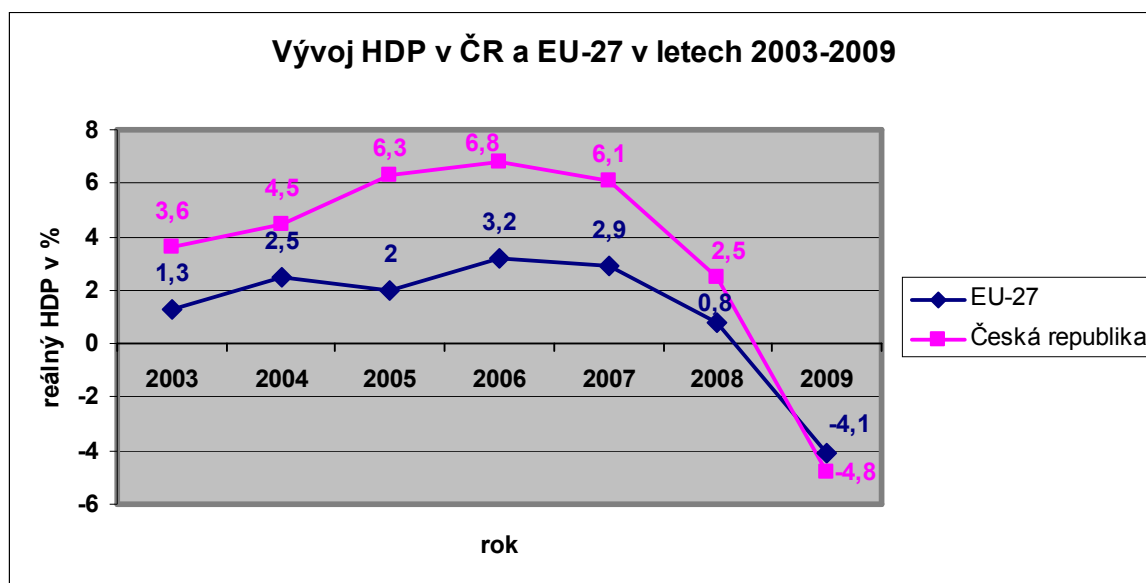

Obrázek 4 Vývoz a dovoz zboží a služeb v ČR v letech 2003 - 2009

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

4 KOMPARACE HOSPODÁŘSKÉHO RŮSTU ČR A EU

Již na začátku této kapitoly je pro přehlednost na Obrázku 5 znázorněn graf, ve kterém je vidět porovnání vývoje hospodářského růstu České republiky s vývojem hospodářského růstu EU-27.

Obrázek 5 Vývoj HDP v ČR a EU-27 v letech 2003 - 2009

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

4.1 Zhodnocení ČR a EU v roce 2004

Pro Evropskou unii byl rok 2004, stejně jako pro Českou republiku, zlomový a velice významný – podařilo se jí uskutečnit dvě významné události, které přispěly k upevnění základů Evropské unie. EU prošla v tomto roce historicky nejrozsáhlejší vlnou rozšíření a tím vyvstala ještě více potřeba institucionální reformy, která by Evropské unii umožnila fungovat co nejefektivněji a čelit výzvám 21. století při stále rostoucím počtu členských států.

1. května byla Evropská unie rozšířena o deset nových členských států, mezi nimiž byla i Česká republika, a o šest měsíců později byla podepsána nová Smlouva o Ústavě pro Evropu, která měla nahradit všechny dosavadní smlouvy, na kterých byla vystavěna evropská integrace, jediným textem, jehož cílem mělo být dosažení toho, aby byla rozšířená Evropa demokratičtější, transparentnější a efektivnější.

Na základně výzvy Evropské rady předložila Komise úvahy, které se týkaly podpory hospodářského řízení a zjednodušeného provádění Paktu o stabilitě a růstu. Tyto návrhy měly podpořit makroekonomickou stabilitu a zajistit udržitelné veřejné finance a zároveň přispět ke zlepšení růstového potenciálu celé Evropské unie.

V rámci hospodářské politiky, v celkem příznivém mezinárodním prostředí došlo v tomto roce ke zřetelnému zlepšení evropského hospodářského růstu. Jeho hlavními důvody byly především nárůst vývozu, ale také zrychlení poptávky uvnitř Společenství. Naopak zpomalujícím faktorem bylo zvýšení cen surovin v průběhu roku.

Ekonomika eurozóny rostla meziročně o 2,0 %. Podprůměrného růstu ekonomiky bylo dosaženo v Německu, které se potýkalo s rozpočtovými problémy a vysokou mírou nezaměstnanosti a jeho ekonomika tak rostla pouze 1,6% tempem.

Středoevropské ekonomiky vykazovaly dlouhodobě vyšší růst než západní Evropa. Nejrychleji rostlo Slovensko, jehož ekonomika vzrostla o 5,5 % a jehož zvýšená domácí poptávka byla podporována zejména spotřebou domácností. Růst polské ekonomiky byl tažen investicemi a vykazoval 5,1 %. V Maďarsku rostla ekonomika stejně jako v České republice 4,0% tempem a také jeho struktura byla podobná.

Zatímco v letech 1996-2004 dosahoval v České republice průměrný reálný roční růst HDP 2,1 % a ČR obsadila za toto období v růstové dynamice 20. místo ze zemí EU-25, v období 2000-2004 Česká republika svým 4% růstem přesáhla Evropskou unií požadovanou 3 % a začala v tempech ekonomického růstu předstihovat většinu zemí EU.

Díky zlepšené ekonomické výkonnosti Česká republika v roce 2004 dosáhla výše HDP na hlavu 70,3 % úrovně EU-25. Míra nezaměstnanosti ČR se pohybovala na průměrné úrovni

zemí EU-15. Pozitivně pak lze mezi makroekonomickými ukazateli hodnotit nízkou míru inflace, která byla již v letech 2002 a 2003 nižší než průměr EU-15.

Příznivě byla česká ekonomika také ovlivněna přílivem přímých zahraničních investic, který významně zesílil již v letech 1999-2002 po přijetí zákona o investičních pobídkách a v období 1999-2004 patřila ČR dokonce po Irsku k největším příjemcům přímých zahraničních investic.

Reálné zhodnocování české měny bylo po Litvě nejvyšší ze zemí EU-25 a odráželo především cenové přibližování k úrovni vyspělých zemí EU. Přesto, že silné zhodnocení koruny znamená pro vývozce zhoršení cenové konkurenceschopnosti, nevedlo v českých podmínkách ke zvětšení schodku obchodní bilance. To odráželo rostoucí konkurenceschopnost českých exportérů.

4.2 Zhodnocení ČR a EU v roce 2005

Rok 2005 byl pro Evropskou unii prvním celým rokem, kdy Unie fungovala o 25 členských státech. Významným okamžikem bylo také zastavení procesu ratifikace Smlouvy o Ústavě pro Evropu v důsledku negativního výsledku referend ve Francii a v Nizozemsku.

Na makroekonomické úrovni byla provedena aktualizace vztahující se k Paktu o stabilitě, aby mohl být stejným a soudržným způsobem uplatňován ve všech zemích, a aby byl srozumitelný také pro veřejnost. Tato reforma dala větší prostor zohlednění ekonomického vývoje, ale zároveň také zachovala základ tvořený dvěma nominativními ustanoveními paktu (a to 3procentní referenční hodnotu pro poměr mezi schodkem a HDP a 60procentní hodnotu pro vztah mezi dluhem a HDP).

V České republice došlo k dalšímu zlepšení pozice české ekonomiky a HDP vzrostl o 6,1 %. V rámci území Evropské unie docházelo k diferenciaci růstových temp. Velké země, jako Německo, Francie a Itálie, představovaly země s pomalu rostoucí ekonomikou,

zatímco Irsko, skandinávské země a nové členské země byly skupinou rychle rostoucích ekonomik.

Česká ekonomika se zařadila mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky a její výkonnostní mezera se oproti průměru Evropské unie zúžila. Podle odhadu Eurostatu HDP na 1 obyvatele v ČR dosáhl v tomto roce již 73 % EU-25 a ve srovnání se zeměmi EU-15 Česká republika v tomto indikátoru předstihla Portugalsko.

Průměrný ekonomický růst EU-25 byl zpomalován vývojem v rámci eurozóny. V roce 2005 růst v eurozóně ztrácel dynamiku a dosáhl 1,3 % (zaostával tak za rokem 2004, kdy dosáhl 2,1 %).

V rámci vývoje české ekonomiky se nepříznivě projevilo především zvolnění u německého hospodářství na 1,1 %. Vývoz do Německa v roce 2005 vzrostl pouze o 0,5 % (zatímco v roce 2004 o 23 %). Podíl vývozu do Německa tak na celkovém vývozu z České republiky klesl téměř o tři procentní body na 33,4 %. I tak se země Evropské unie staly hlavním odbytištěm produkce České republiky a měly rozhodující zásluhu na přebytkové obchodní bilanci.

Vyššího růstu než západní Evropa dosahovaly také ostatní středoevropské ekonomiky. Tradičně nejrychleji rostlo Slovensko, které vykazovalo celoroční růst o 6,0 %. Polská ekonomika vzrostla celoročně o 3,2 % a Maďarská ekonomika o 4,1 %.

4.3 Zhodnocení ČR a EU v roce 2006

V porovnání s výsledky za rok 2005 - v roce 2006 hospodářský růst Evropské unie značně posílil a zrychlil na 2,7 %. Tento růst vykazoval nejsilnější výsledek od roku 2000 a jeho hnacím motorem byla především domácí poptávka (zejména investice). Za těchto příznivých podmínek také rostl počet pracovních míst vytvořených v hospodářství a míra nezaměstnanosti se v Evropské unii snížila na 8 % a v eurozóně na 7,8 %. Díky lepší produktivitě práce a mezinárodní spolupráci se hodnota inflace držela ve výši 2,3 %.

Česká republika se svou dosaženou dynamikou ekonomického růstu (6,1 %) zařadila mezi nejrychleji rostoucí země v Evropě. Rychleji rostly jen pobaltské republiky a Slovensko, které s růstem 8,3 % také dosáhlo v té době svého nejlepšího výsledku.

Země eurozóny vykazovaly sice výrazně pomalejší růst, ale ve srovnání s rokem 2005 znamenalo zvýšení HDP eurozóny o 2,6 % významné zrychlení. Tendence pozitivního vývoje se projevila také v Německu, a proto byl vývoj vnějšího prostředí významným faktorem, ze kterého profitovala také česká ekonomika.

4.4 Zhodnocení ČR a EU v roce 2007

V roce 2007 byla Evropská unie rozšířena o dva nové státy – Bulharsko a Rumunsko.

Ekonomický růst Evropské unie činil 2,9 %, díky masivním investicím a silnější soukromé spotřebě.

Česká republika se i nadále řadila k nejrychleji rostoucím evropským ekonomikám. Rychleji rostly opět jen pobaltské republiky a především Slovensko, které opět dosáhlo svého historicky nejlepšího výsledku, a vykazalo růst 10,4 %.

Eurozóna jako celek vzrostla o 2,6 %, což z hlediska vyspělých evropských ekonomik představuje stále pozitivní dopad na odbytové možnosti českého vývozu. V průběhu roku 2007 se ale hospodářský vývoj eurozóny zpomaloval.

Vyšší dynamika hospodářského růstu v České republice ve srovnání s Evropskou unií vedla k posílení její mezinárodní ekonomické pozice charakterizované objemem HDP na 1 obyvatele. Podle propočtů ČSÚ dosáhla Česká republika v tomto ukazateli (v paritě kupní síly) v roce 2007 již 82 % úrovně průměru EU-27, zatímco v roce 2006 podle Eurostatu 79,3 %.

4.5 Zhodnocení ČR a EU v roce 2008

V roce 2008 prošla globální ekonomika dramatickým vývojem. Evropská unie, která je nejvýznamnějším odbytištěm české produkce, se již od 2. čtvrtletí nacházela v recesi. Hrubý domácí produkt EU-27 vzrostl meziročně o 0,9 %. Ke zpomalení ekonomického růstu došlo na konci roku ve všech zemích Evropské unie, i když s odlišnou intenzitou. Země, které se nacházely v relativně dobré kondici (Slovensko, Polsko, ČR) po většinu roku rostly relativně rychle a výrazné zpomalení jejich vývoje na konci roku bylo odrazem poptávkového šoku. Maďarsko a pobaltské státy začaly zpomalovat již v roce 2007, protože tyto ekonomiky byly vysoce zadluženy a to narušovalo jejich vnitřní a vnější rovnováhu.

V rámci střední Evropy rostlo nejrychleji Slovensko, jehož hrubý domácí produkt rostl meziročně o 6,4 %. Bylo to výrazně méně než v roce 2007, protože slovenská ekonomika ve 4. čtvrtletí také výrazně zpomalila (na 2,5 %). Došlo především k propadu vývozu, který byl jen částečně kompenzován růstem domácí poptávky. Nízká zahraniční poptávka zasáhla zejména průmysl.

Vlivem hospodářské krize se od roku 2008 zhoršila schopnost ČR snižovat zadluženost vládního sektoru a česká ekonomika tak začala upadat do velké zadluženosti. Přesto, že byla celková zadluženost ČR (29,8 % HDP) výrazně nižší než např. v Řecku (97,6 %) nebo v Itálii (105,8 %), propad veřejných financí a tempo státního zadlužování nabývaly alarmujících hodnot. Podle Eurostatu je Česká republika jedinou zemí v Evropské unii, ve které se za posledních deset let zvýšilo státní zadlužení o 100 %. Pro srovnání – na Maltě se v daném období zvýšil celkový vládní dluh o 50 % a ve Francii, Kypru, Litvě a Portugalsku o přibližně 10%. Ostatním členským státům se dařilo vládní dluh snižovat.

4.6 Zhodnocení ČR a EU v roce 2009

Finanční a hospodářská krize ohrozila životní úroveň ve všech členských státech EU. Došlo ke snížení počtu pracovních míst a ke zpomalení růstu ekonomiky. V průběhu roku

2009 se celosvětová hospodářská recese začala postupně zmírňovat a v některých státech EU došlo dokonce k jejímu zastavení.

Vývoj české ekonomiky v tomto roce vcelku korespondoval s celkovou ekonomickou situací v Evropě. Česká republika a stejně tak země eurozóny zaznamenaly meziroční pokles, který se propadl na -4,1 %. Jedinou evropskou zemí, která si udržela alespoň minimální meziroční růst, bylo Polsko, jehož relativně uzavřená ekonomika ve 3. čtvrtletí rostla o 1 %. Na Slovensku byl propad výkonnosti v roce 2009 hlubší než u české ekonomiky, a to i ve 3. čtvrtletí, kdy slovenská ekonomika klesla o 4,9 %.

Na poklesu HDP EU-27 se podílely všechny výdajové položky s výjimkou veřejných výdajů. V tomto směru se vývoj české ekonomiky do jisté míry lišil, protože nepříznivý dopad vnějšího sektoru a nižší investiční aktivity byl částečně kompenzován spotřebou vlády a kladným příspěvkem konečné spotřeby domácností. S rostoucí napjatostí na trhu práce ale tento vliv postupně slábne, takže očekávaný obrat v budoucím vývoji (v roce 2010) bude spojován spíše s oživením zahraničního obchodu a doplňováním stavu zásob.

Vlivem zhoršených podmínek na trhu práce a nejasnými vyhlídkami ekonomiky poklesla v ČR spotřebitelská poptávka. Také hodnota obratu zahraničního obchodu se meziročně snížila. Vyšší míra poklesu dovozu než vývozu zároveň přispěla k růstu přebytku obchodní bilance, který dosáhl rekordní úrovně (více než 118 mld. Kč od počátku roku 2009).

5 KOMPARACE HOSPODÁŘSKÉHO RŮSTU ČR S VYBRANÝMI EVROPSKÝMI STÁTY V AKTUÁLNÍCH DATECH

Předcházející kapitola obecně zhodnocuje porovnání vývoje hospodářského růstu České republiky s hospodářským vývojem v Evropské unii. Tato kapitola zaujme konkrétnější pohled na danou problematiku a dá prostor porovnání s vybranými státy Evropské unie v jednotlivých letech sledovaného období. Pro srovnání byly záměrně vybrány sousední státy České republiky (Slovensko, Německo, Rakousko, Polsko), pobaltské státy (Litva, Lotyšsko, Estonsko), jako státy s nejrychleji rostoucími ekonomikami v rámci EU, a Francie, jako hlavní iniciátor vzniku myšlenky o sjednocení Evropy. Německo bylo spolu s Francií součástí Evropského společenství již od počátku vzniku evropské integrace, Rakousko přistoupilo v roce 1995 a pobaltské státy, Slovensko a Polsko vstoupily do Evropské unie, stejně jako Česká republika, v roce 2004.

Souhrnný přehled vývoje HDP jednotlivých států v rámci srovnání s ČR je zaznamenán v Tabulce 8:

Tabulka 8 HDP vybraných států v letech 2003 - 2009

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
<i>EU-27</i>	1,3	2,5	2	3,2	2,9	0,8	-4,1
<i>Česká republika</i>	3,6	4,5	6,3	6,8	6,1	2,5	-4,8
<i>Francie</i>	1,1	2,5	1,9	2,2	2,3	0,4	-2,2
<i>Německo</i>	-0,2	1,2	0,8	3,2	2,5	1,3	-5
<i>Polsko</i>	3,9	5,3	3,6	6,2	6,8	5	1,2
<i>Rakousko</i>	0,8	2,5	2,5	3,5	3,5	2	-3,7
<i>Slovensko</i>	4,8	5	6,7	8,5	10,6	6,2	-5,8
<i>Litva</i>	10,2	7,4	7,8	7,8	9,8	2,8	-18,1
<i>Lotyšsko</i>	7,2	8,7	10,6	12,2	10	-4,6	-18
<i>Estonsko</i>	7,6	7,2	9,4	10	7,2	-3,6	-13,7

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

5.1 Ekonomická charakteristika vybraných států

5.1.1 Francie

Francie je západoevropskou zemí a jejími sousedními státy jsou Belgie, Lucembursko, Německo, Švýcarsko, Itálie, Monako, Andorra a Španělsko.

Je jedním ze zakládajících členů Evropské unie. Rozloha Francie je 550 000 km² s počtem obyvatel 64,3 milionů.

Ekonomika Francie je kombinována rozsáhlými soukromými společnostmi se společnostmi se značnou mírou intervence vlády.

Francouzská ekonomika je svým rozsahem 5. největší ekonomikou ve světě a po Německu druhou největší v zemích EU. V roce 1999 se spojila s dalšími deseti členy EU a vytvořila měnovou unii, která používá jednotnou společnou měnu euro.

Po Německu, Číně, USA a Japonsku je Francie 5. největší exportér výrobků na světě. Také má významnou pozici v získávání přímých zahraničních investic. Na druhou stranu je Francie (po USA a Spojeném království) třetím největším zahraničním investorem.

5.1.2 Německo

Německo je středoevropský stát, který sousedí s Dánskem, Polskem, Českou republikou, Rakouskem, Švýcarskem, Francií, Lucemburskem, Belgií a Nizozemskem. Rozloha Německa je 356 854 km², má přes 82 milionů obyvatel a je tak nejlidnatější zemí Evropské unie.

Německá ekonomika je největší ekonomikou v Evropě a třetí největší na světě. Patří k světově nejrozvinutějším a nejvíce technologickým hospodářstvím na světě a to je také důležitý předpoklad pro dobrou pozici na mezinárodním trhu zboží a služeb. Německo je na světovém vrcholu v automobilovém, elektrotechnickém, strojírenském a chemickém průmyslu a patří mezi hlavní světové exportéry.

Německo je surovinově relativně chudá země, proto je hospodářství soustředěno převážně v sektoru průmyslu a služeb. Zemědělství je využíváno na více než polovině plochy státu, ale zároveň je v tomto sektoru zaměstnáváno pouhých 2-3 % obyvatel.

V posledních letech se ale ekonomická situace Německa zhoršuje a jeho hospodářský růst se v mezinárodním porovnání dostává na podprůměrnou pozici.

V postavení k Evropské unii je Německo jedním ze šesti zakládajících států Evropského hospodářského společenství. Počtem obyvatel a rozlohou je z nynější sedmadvacítky největší zemí. Společně s Francií patřilo k hlavním poválečným hybatelům integrace.

5.1.3 Polsko

Polsko je dalším středoevropským státem a hraničí s Německem, Českou republikou, Slovenskem, Běloruskem, Ukrajinou, Litvou a Ruskem. Polsko má 38,1 milionů obyvatel a rozlohu 312 679 km².

Polsko patří k vyspělým státům bývalého sovětského bloku s vysokým Indexem lidského rozvoje⁵.

Polský export se týká především Německa, Itálie, Francie a ČR. V importu znovu převládá Německo a dále pak Itálie, Rusko, Francie a Čína.

Polsko je průmyslově-zemědělský stát s těžbou nerostných surovin. Hlavní průmyslová odvětví tohoto státu jsou těžební průmysl, strojírenský, hutnický, chemický, elektrotechnický, textilní a potravinářský průmysl.

⁵ Index lidského rozvoje = celosvětově užívaný ukazatel, který se snaží o vytvoření kvality lidského života na území určitého státu s ohledem na gramotnost, vzdělání, průměrnou délku života, HDP, porodnost a další faktory vypracované Organizací spojených národů

5.1.4 Rakousko

Rakousko je střeoevropský stát sousedící s Lichtenštejnem, Švýcarskem, Itálií, Slovinskem, Maďarskem, Slovenskem, Českou republikou a Německem. Rakousko má rozlohu 83 870 km² s 8,3 miliony obyvatel.

Do poloviny 20. století bylo Rakousko poměrně zaostalým státem. V současné době se především díky mezinárodnímu obchodu, cestovnímu ruchu a jiným službám pozvedlo a patří k velmi vyspělým zemím světa.

Rakousko těží především z turistického potenciálu země, ale významné je i zemědělství. Rozhodující podíl v národním hospodářství má sektor služeb (terciární sektor), nicméně příspěvek výrobního sektoru (sekundárního sektoru) je také významný. Struktura průmyslu je podobná s průměrem EU-27, kde sekundární sektor tvoří 26 % HDP a terciární 72 % HDP.

Od roku 1995 je členem Evropské unie a díky geografické blízkosti, historickým, politickým, ekonomickým a obchodním vazbám je předním zahraničně obchodním partnerem České republiky. Od roku 2004, kdy vstoupila do Evropské unie také Česká republika, patří rakouský trh (po Německu a Slovensku) mezi největší odbytiště českých výrobků.

Vysoká hodnota HDP na obyvatele přesahující 31 000 EUR řadí rakouskou ekonomiku mezi deset nejbohatších zemí na světě. Přes relativně malou rozlohu a počet obyvatel představuje trh se silnou domácí koupěschopnou poptávkou.

5.1.5 Slovensko

Slovensko je vnitrozemský stát ležící ve střední Evropě a sousedící s Českou republikou, Rakouskem, Maďarskem, Ukrajinou a Polskem. Je členskou zemí Evropské unie, NATO a OSN. Slovensko má rozlohu 48 845 km² a 5,4 milionů obyvatel.

Slovenská ekonomika patří mezi úspěšné ekonomiky zemí, které v roce 2004 vstoupily do Evropské unie.

Ekonomický růst na Slovensku sice dosahuje vysokých čísel, ale velkým problémem, se kterým se Slovenská republika potýká, jsou velké rozdíly v životní úrovni jednotlivých regionů.

Slovensko má velice rozvinuté zemědělství. Ekonomickým tahounem se v poslední době stal především automobilový průmysl a dalším důležitým průmyslovým odvětvím je také elektrotechnický průmysl.

5.1.6 Litva

Litva je nejjižnější a největší ze tří pobaltských států ve východní Evropě a hraničí s Lotyšskem, Běloruskem, Polskem a ruskou Kaliningradskou oblastí. Od roku 2004 je členskou zemí NATO a Evropské unie. Rozloha Litvy je 65 000 km² a počet obyvatel 3,3 milionů.

Litva je průmyslový a zemědělský stát. V zemědělství převažuje živočišná produkce nad rostlinou. Průmysl se soustředí především na strojírenství, elektrotechniku, radioelektroniku, papírenský, chemický, potravinářský, textilní, dřevozpracující průmysl a průmysl stavebních hmot.

5.1.7 Lotyšsko

Lotyšsko je prostřední ze tří pobaltských zemí, hraničí s Litvou, Běloruskem, Ruskem a Estonskem, jeho rozloha je 65 000 km² a má 2,3 mil. obyvatel.

Lotyšsko je průmyslový a zemědělský stát a jeho hlavní průmyslová odvětví jsou strojírenství, elektrotechnika, radioelektronika, papírenský, chemický, potravinářský, textilní, dřevozpracující průmysl a průmysl stavebních hmot. Velkým přínosem financí do

státního rozpočtu je tranzitivní přeprava ruského zboží územím Lotyšska a přes přístavy dále do světa. V zemědělství převládá živočišná produkce.

I přes značný rozvoj v uplynulém desetiletí patří lotyšská ekonomika mezi pět nejméně vyspělých ekonomik EU. Světovou bankou je řazena do skupiny nadprůměrně příjmové ekonomiky.

Díky úspěšným reformám bylo Lotyšsko v letech 2000 – 2007 jedním z nejrychleji rostoucích států Evropy.

5.1.8 Estonsko

Estonsko je přímořský stát v severní Evropě, jehož hranici tvoří z větší části Baltské moře, na severu ho od Finska odděluje Finský záliv. Suchozemské hranice pak tvoří s Ruskem a Lotyšskem. Estonsko s rozlohou 45 000 km² obývá 1,3 mil. obyvatel.

Hospodářství Estonska je založeno převážně na službách. Významný je především sektor informačních technologií, telekomunikace a bankovníctví. Z průmyslových odvětví jsou nejdůležitější elektrotechnický, dřevozpracující a chemický průmysl, těžba ropných břidelic a stavba lodí. Významnou roli tohoto přímořského státu hraje také rybolov. Rychlý hospodářský růst Estonska je podporován přísunem kapitálu ze skandinávských zemí. Přes estonské přístavy také prochází významná část ruského zahraničního obchodu (mimo jiné i ruská ropa).

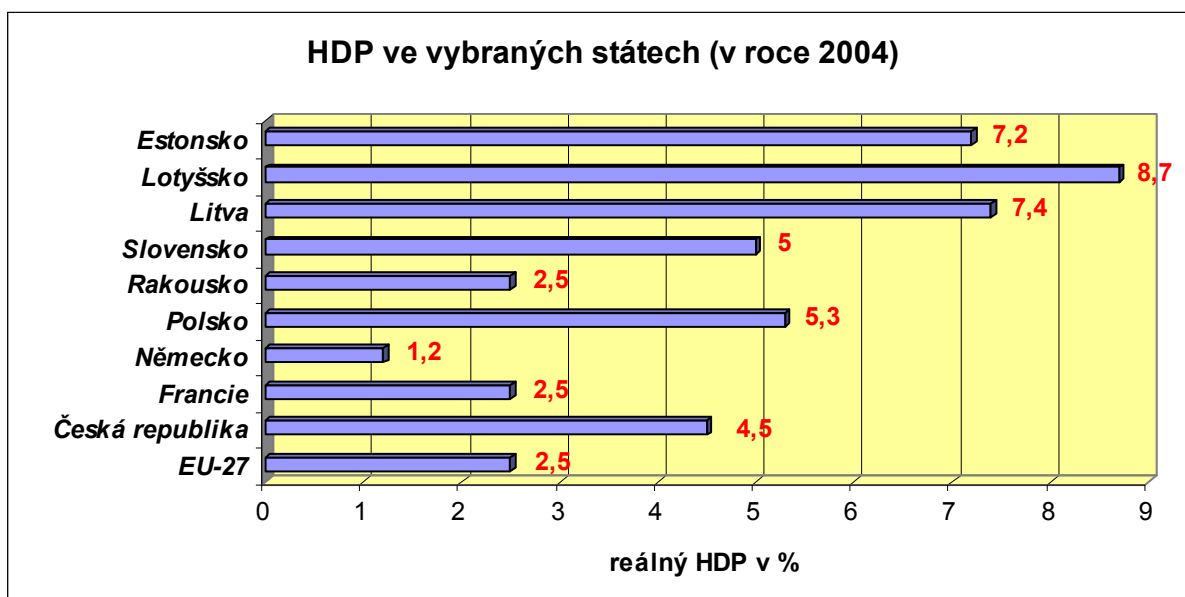
Estonsko je členem EU a WTO.

5.2 Komparace v roce 2004

Litva, Lotyšsko, Estonsko – trojice pobaltských států, o kterých se často mluví jako o tzv. „pobaltských hospodářských tygrech“, jejichž první pozitivní hospodářské výsledky se začaly projevovat už v období před rokem 2004. Oproti své černé historii, kterou si tyto

země prošly během druhé světové války a další vlnu stagnace zažily v následujících 50-ti letech (jako součást Sovětského svazu a v průběhu transformace), se v novodobé historii staly nejrychleji rostoucími ekonomikami v rámci Evropské unie. Už v letech 1995-2004 se průměrný roční přírůstek HDP těchto států pohyboval v rozmezí 5-10 % a vysoce tak převyšoval průměr růstu HDP v Evropské unii (1,8 %). V roce 2004 tato trojice pobaltských států patřila mezi 10 nových přistupujících členů Evropské unie a bezkonkurenčně vykazovala nejvyšší růst HDP v rámci celé EU (Litva 7,4 %, Lotyšsko 8,7 %, Estonsko 7,2 %) – také proto jsou tyto státy vybrány pro srovnání s Českou republikou, která v roce 2004 vykazovala ekonomický růst o 4,5 %. Sice tedy nerostla tak rychlým tempem, jako pobaltské ekonomiky, ale v porovnání s průměrem HDP EU-27 (2,5 %) si česká ekonomika nevedla špatně.

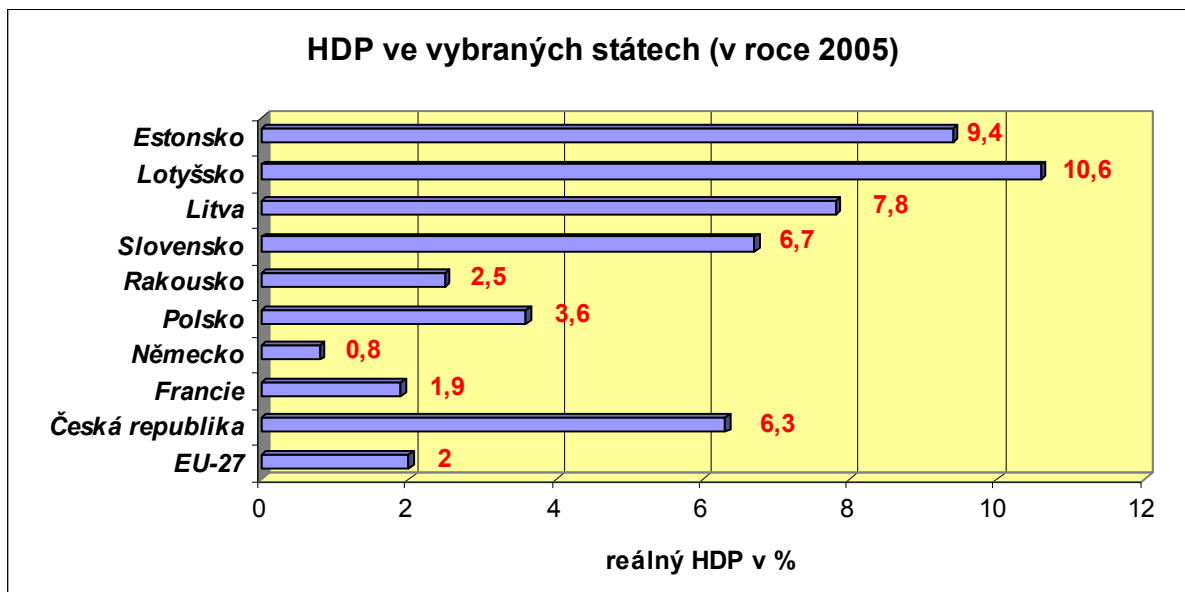
Jak ukazuje graf na Obrázku 6, slovenská a polská ekonomika rostla v tomto roce mírně rychlejším tempem než česká ekonomika, zatímco Německo silně zaostávalo a Rakousko a Francie se držely na úrovni průměrného HDP EU-27.

Obrázek 6 HDP ve vybraných státech (v roce 2004)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

5.3 Komparace v roce 2005

Obrázek 7 HDP ve vybraných státech (v roce 2005)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

Výsledky ekonomické výkonnosti většiny nových členských států Evropské unie se v roce 2005 výrazně zlepšovaly. To také názorně vykazuje graf na Obrázku 7. Silný růst svých ekonomik vykazovaly opět pobaltské státy, za nimiž se řadilo Slovensko a Česká republika, která v té době začala dosahovat svých historicky nejlepších výsledků. Polsko, které bylo v té době nejchudší zemí v rámci Evropské unie, oproti roku 2004 zpomalilo, ale i přes jeho složitou ekonomickou situaci vykazovalo vyšší hospodářský růst než byl průměr EU. Tahounem růstového faktoru polské ekonomiky byla domácí poptávka. Stejně tak na Slovensku rostla ekonomika díky domácí poptávce, zejména tvorbou hrubého kapitálu, ale pozitivně rostla i spotřeba domácností v důsledku rychlého mzdového vývoje, rostoucí zaměstnanosti a levných úvěrů. Hlavním zdrojem růstu české ekonomiky byl, jak je popsáno v předchozích kapitolách, především zahraniční obchod.

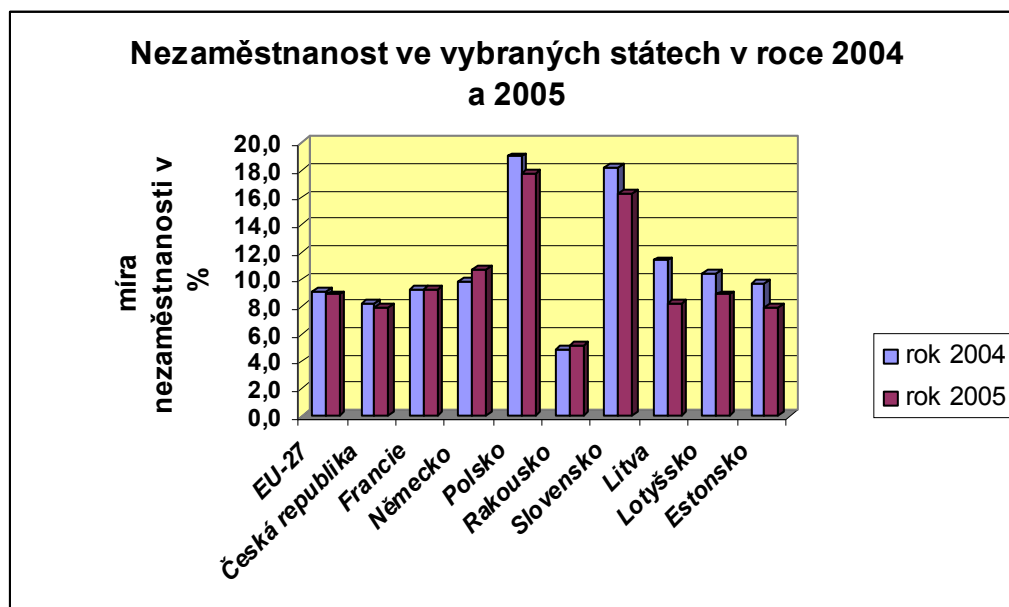
**Tabulka 9 Míra nezaměstnanosti ve
vybr. státech v letech 2004 a 2005**

NEZAMĚŠTNANOST v %		
	rok 2004	rok 2005
EU-27	9,1	8,9
Česká republika	8,3	7,9
Francie	9,3	9,3
Německo	9,8	10,7
Polsko	19,0	17,8
Rakousko	4,9	5,2
Slovensko	18,2	16,3
Litva	11,4	8,3
Lotyšsko	10,4	8,9
Estonsko	9,7	7,9

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

Vlivem vysoké ekonomické aktivity pomalu docházelo ve většině zemí ke snižování nezaměstnanosti. To ale neplatí pro Francii, Německo a Rakousko, jejichž nezaměstnanost spíše rostla a ani jejich hospodářský růst nevykazoval optimistická čísla.

Dosažené výsledky hospodářského růstu a vývoje nezaměstnanosti jednotlivých států jsou promítnuty v grafech na Obrázku 7 a Obrázku 8, který pro vizuální představu doplňuje Tabulku 9.

Obrázek 8 Nezaměstnanost ve vybraných státech v roce 2004 a 2005

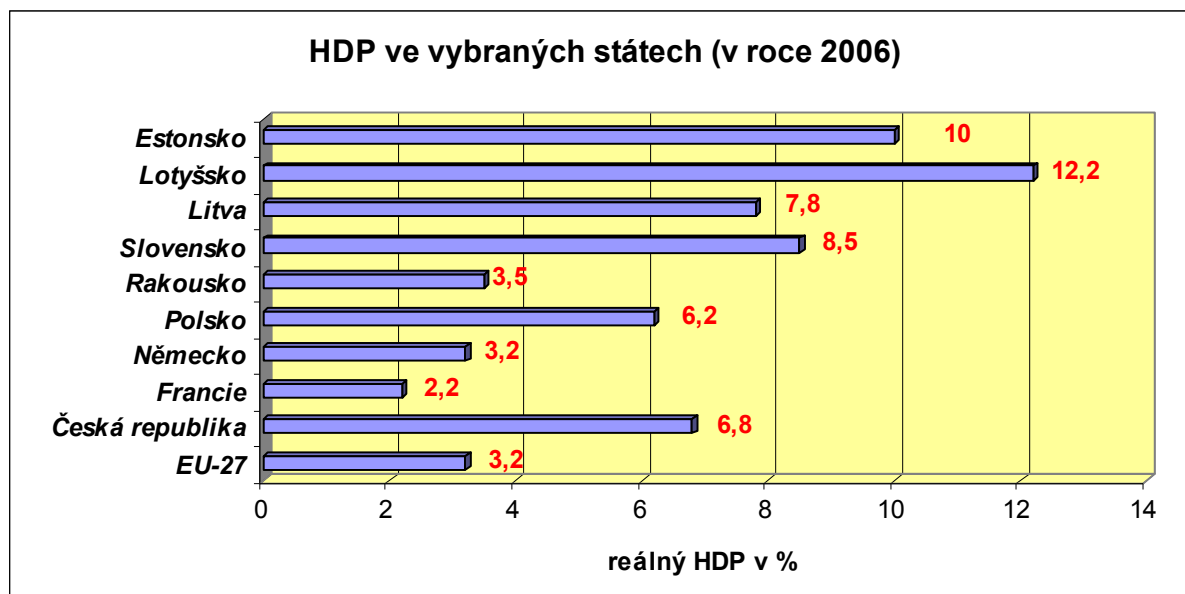
Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

5.4 Komparace v roce 2006

Rok 2006 byl pro Evropu z hlediska ekonomického růstu velice úspěšný. Také při porovnání grafů z roku 2005 a 2006 (viz. Obrázek 7 a Obrázek 9) se nedá nevšimnout, že i všechny srovnávané země, které jsou zmíněné v této analýze pro komparaci s Českou republikou, se oproti roku 2005 vyvíjely pozitivním směrem a vykazovaly silnější tempo růstu. Protože se tendence pozitivního vývoje růstu HDP projevila také v Německu a Německo je pro ČR hlavním exportním partnerem, byl tento vývoj vnějšího prostředí významným faktorem, ze kterého profitovala také česká ekonomika. Ta si držela své rekordní tempo a s mírně rychlejším tempem růstu (6,8 %) oproti předešlému roku se i nadále řadila k nejrychleji rostoucím zemím v Evropě. Hlavním zdrojem hospodářského růstu ČR se nově stala domácí poptávka, zatímco příspěvek zahraničního obchodu se snížil (na 0,5 p.b. ze 4,0 p.b. v roce 2005).

Velice překvapivý vývoj v tomto roce předvedlo Polsko, které zvýšilo své tempo růstu HDP téměř dvojnásobně. Ze 3,6 % v roce 2005 se v roce 2006 vyšplhalo na 6,2% růst HDP a začalo tak dohánět tempo růstu české ekonomiky.

Slovensko se svým historicky dosud nejvýraznějším tempem růstu začalo konkurovat pobaltským státům a jeden z nich – Litvu – dokonce předskočilo a stalo se tak po Lotyšsku a Estonsku třetím nejrychleji rostoucím státem v rámci Evropské unie.

Obrázek 9 HDP ve vybraných státech (v roce 2006)

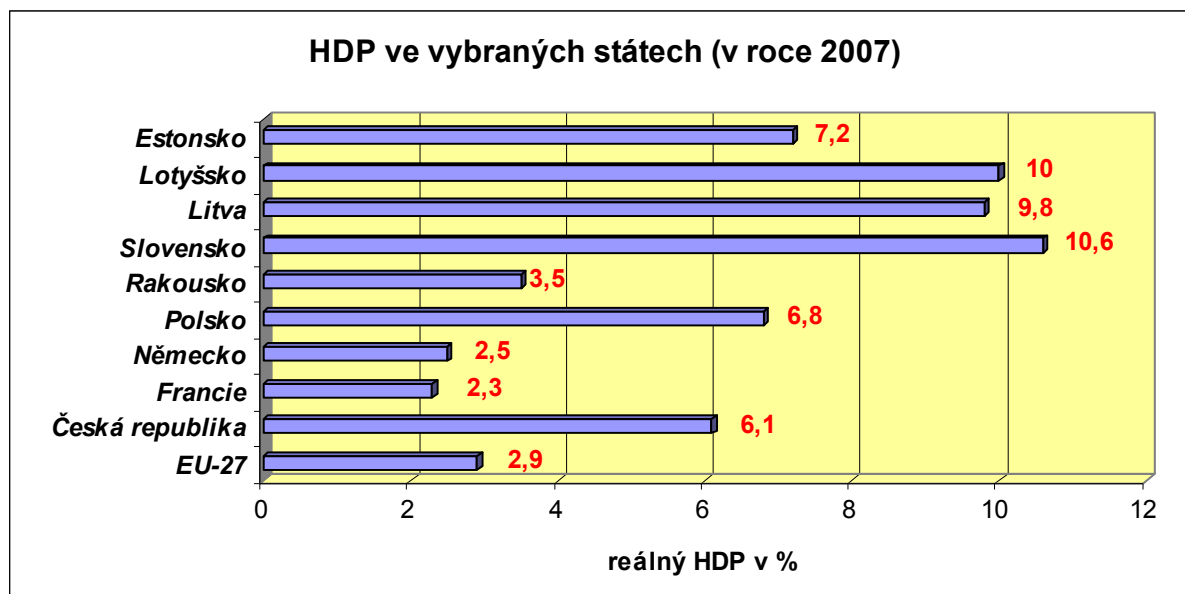
Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

5.5 Komparace v roce 2007

V roce 2007 převzalo dominantní postavení ve vývoji ekonomického růstu Slovensko. I přesto si ale pobaltské státy udržovaly vysoký růst HDP a stále se držely na předních příčkách nejrychleji rostoucích států v Evropě. Vývoj české ekonomiky také pokračoval ve svém trendu silné ekonomické aktivity. Rychleji rostly jen již zmíněné Slovensko, pobaltské státy a také Polsko. Rakousko rostlo stejně jako v roce 2006 3,5% tempem a drželo se tak nad průměrným HDP EU-27, které rostlo o 2,9 %.

Francie a Německo opět nedosáhly ani průměrné úrovně hospodářského růstu EU-27.

Výsledky jednotlivých ekonomik za rok 2007 jsou vidět v grafu na Obrázku 10.

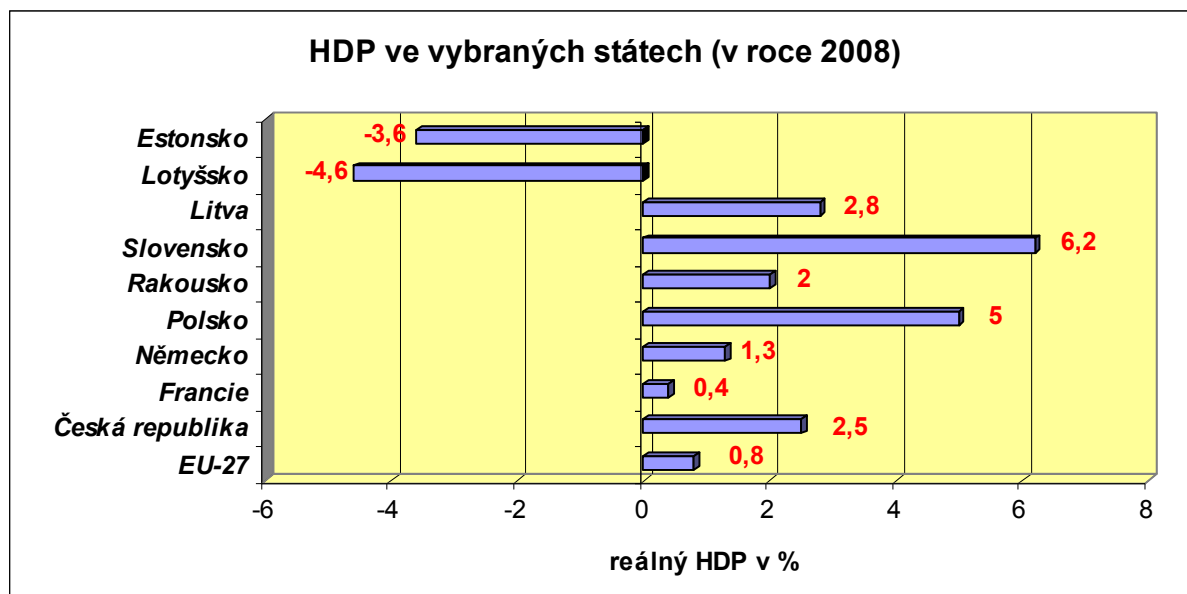
Obrázek 10 HDP ve vybraných státech (v roce 2007)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

5.6 Komparace v roce 2008

Rok 2008 – rok zasažený globální ekonomickou krizí.

Světová ekonomická krize významně zasáhla také všechny nové členské země Evropské unie. Jak je vidět v grafu na Obrázku 11, každá z ekonomik byla zasažena jinou intenzitou dopadu. Intenzita dopadu na jednotlivé země byla rozdílná v závislosti na síle jejich ekonomických fundamentů. Velmi razantně bylo krizí poznamenáno Estonsko a Lotyšsko, jejichž reálný HDP se propadl do záporných hodnot. Nemalé dopady krize se podepsaly také na ostatních státech – Litva rostla o 2,8 % (oproti 9,8 % v roce 2007), Rakousko o 2 % (oproti 3,5 % v roce 2007), Polsko o 5 % (oproti 6,8 % v roce 2007), Německo o 1,3 % (oproti 2,5 % v roce 2007), Francie o 0,4 % (oproti 2,3 % v roce 2007), Česká republika o 2,5 % (oproti 6,1 % v roce 2007) a nejrychleji rostlo Slovensko, jehož hrubý domácí produkt se meziročně zvýšil o 6,2 %. Bylo to sice také výrazně méně než v roce 2007 (10,6 %), ale i tak si slovenská ekonomika udržela nejsilnější pozici v rámci Evropské unie.

Obrázek 11 HDP ve vybraných státech (v roce 2008)

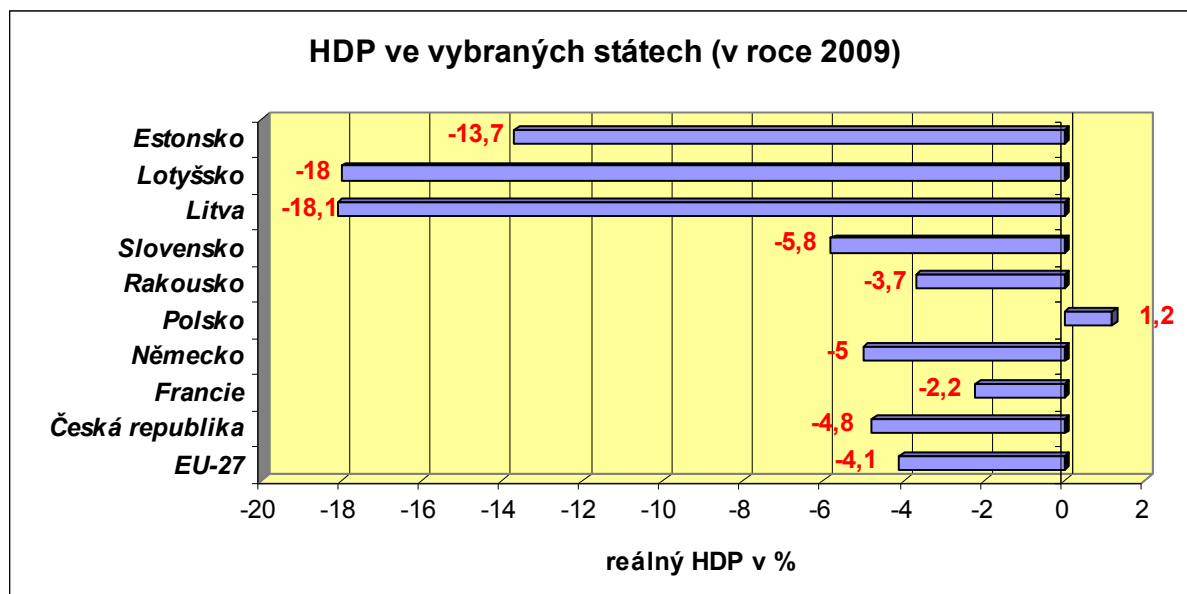
Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

5.7 Komparace v roce 2009

V rámci světové hospodářské krize už se v roce 2009 propadaly téměř všechny evropské ekonomiky. Podle statistických údajů bylo Polsko jediným evropským státem v rámci EU-27, který meziročně vykazoval kladné hodnoty růstu HDP (1,2 %). Ostatní ekonomiky poznamenal výrazný pokles, přičemž nejsilnější propad zasáhl pobaltské ekonomiky.

Hrubý domácí produkt Německa se propadl o 5 %. Slabý výkon německé ekonomiky způsobil zejména zhoršující se vývoz. Pozitivně naopak působily výdaje domácností a firem, které ale nižší vývoz vyrovnat nedokázaly. Německo v roce 2009 procházelo nejhlubší recesí od druhé světové války.

Slovensko klesalo 5,8% tempem a na zbrzdění a následném propadu slovenské ekonomiky měl hlavní podíl vývoj v největších obchodních partnerech Slovenska (tedy především v Německu). Meziroční propad ve tvorbě slovenského HDP jako odraz propadu zahraniční poptávky ovlivnil také pokles produktivity práce.

Obrázek 12 HDP ve vybraných státech (v roce 2009)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

Rakousko zaznamenalo historicky největší pokles ekonomiky (od 30. let minulého století) a klesalo 3,7% tempem.

Také český hospodářský vývoj prošel vlivem krize hlubokým propadem (-4,8 %), který byl ovlivněn silným poklesem českého průmyslu. Na počátku krize se česká ekonomika propadala díky poklesu vnějších zakázek a investic, veřejných výdajů a spotřeby domácností. Ke konci roku se už ekonomika začala oživovat a začaly růst zakázky ze zahraničí. Na obyvatelstvo ale dolehlo propouštění a zhoršení finanční situace a na stát pak zhoršení stavu veřejných financí.

Francie zaznamenala pokles o 2,2 % a zaznamenala tak lepší výsledek než byl průměr růstu EU-27. I to ukazuje graf na Obrázku 12.

ZÁVĚR

Česká republika je jedním z deseti evropských států, které vstoupily v roce 2004 do Evropské unie a přijaly tak společné podmínky pro jednotný evropský trh, které jim otevřely nové možnosti, ale také určitá rizika. Česká ekonomika patří mezi malé otevřené ekonomiky, které jsou velmi závislé na vývozu zboží a služeb. V této práci je názorně zanalyzováno, že vstup České republiky do Evropské unie vývozu výrazně prospěl. Již v prvním roce členství ČR v EU statistiky ukazovaly v rámci vývoje exportu ČR velmi pozitivní změny. Nejen, že se vývoz zboží a služeb v roce 2004 oproti roku 2003, kdy ČR fungovala ještě jako samostatný stát, procentuálně výrazně zvýšil, vývoz zboží dokonce dosáhl vyšší dynamiky než dovoz. Dobré podmínky zahraničního obchodu tak také přispívaly k rychlému růstu HDP. V roce 2005 bylo dokonce dosaženo výrazného předstihu vývozu před dovozem. Zahraniční obchod vykazoval mimořádné výsledky, které se pak odrážely v pozitivním růstu HDP.

Česká ekonomika se tedy v období vstupu na společný evropský trh vyvíjela překvapivě úspěšně. ČR se dokonce držela na pozici mezi nejrychleji rostoucími zeměmi v Evropě. Na přelomu roku 2007 a 2008 ale vypukla ve světě ekonomická krize a vážnost ekonomické situace se začala projevovat postupně ve všech státech na světě, tedy i v České republice. Hloubku dopadu ekonomické krize na českou ekonomiku ovlivnila především skutečnost, že se do recese dostala také Evropská unie, která je nejvýznamnějším odbytištěm české produkce. To odráží právě nevýhodu malých ekonomik, jako je bezesporu i ekonomika České republiky, že propad velkých a silných ekonomik s sebou zaručeně stáhne ekonomiky malé a výrazně orientované na export, které jsou na těch velkých ve velké míře závislé.

Česká ekonomika tedy sice dokáže vykazovat dobré ekonomické výsledky, ale to nemění nic na tom, že jako malá otevřená ekonomika je velice závislá na velkých ekonomikách a tudíž jakékoliv pochybení silných evropských ekonomik se odráží ve vývoji ekonomiky České republiky. Velké ekonomické státy pochybení malých států dokážou do jisté míry

kompensovat, o opaku, jak prokazuje mj. i ekonomický vývoj České republiky, se to ale říct nedá.

Jak ukazuje analýza této práce, ekonomika České republiky dokáže být na evropském trhu do jisté míry konkurenceschopná a dokázala by do určité míry prosadit svoji sílu – nesměla by být ale tak moc závislá na vývoji silných evropských ekonomik. Ekonomika České republiky si sice v jednotlivých letech obhájí pozici mezi nejrychleji rostoucími ekonomikami Evropské unie a také vykazuje lepší výsledky ekonomického růstu oproti EU-27, tento fakt ale nemění nic na tom, že jakékoliv pochybení silnějších ekonomik v EU se odrazí také na propadu ekonomiky ČR.

Tím, že se Česká republika vstupem do EU vzdala své svobody, tak ztratila své pravomoci určovat si svoji cestu rozvoje. Stala se tak vysoce závislou na rozvoji ostatních evropských států. A jak se tedy projevilo v odrazu globální ekonomické krize, rozvoj evropského trhu je stále určován velmocemi EU.

POUŽITÉ ZDROJE

CITACE:

[1] HELÍSEK, M. *Makroekonomie: základní kurs*. 1. vyd. Slaný: MELANDRIUM, 2000. 320 s. ISBN 80-86175-10-3

[2] *Hospodářská politika* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2009 [cit. 2009-12-19]. Dostupný z WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Hospod%C3%A1%C5%99sk%C3%A1_politika

[3] ŘÍMANOVÁ, Š. *Česká koruna (Analýza vývoje v letech 1993 – 2007)*. [Bakalářská práce]. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové – Fakulta informatiky a managementu, 2008

BIBLIOGRAFIE:

Tištěné monografie:

[4] CIHELKOVÁ, E. a kol. *Světová ekonomika: Regiony a integrace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. 244 s. ISBN 80-247-0193-6

[5] CIHELKOVÁ, E., KUNEŠOVÁ, H. a kol. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-7179-455-4

[6] DORNBUSCH, R. a FISCHER, S. *Makroekonomie*. 6. vyd. Praha: SPN a Nadace Economics, 1994. 602 s. ISBN 80-04-25 556-6

[7] FOSTER, J. B. a MAGDOFF, F.; přeložil Radovan Baroš; *Velká finanční krize: příčiny a následky*. 1. české vyd. Všeň: Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-902831-1-4

[8] KANIOK, P. Schopnosti malých států prosadit své priority. *Sborník z konference Předsednictví České republiky v Radě EU*. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s., 2008, s. 45-48. ISBN 978-80-86684-54-3

- [9] KRUGMAN, P.; přeložila Eva Křístková; *Návrat ekonomické krize*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, spol. s.r.o., 2009. 176 s. ISBN 978-80-7021-984-3
- [10] MACH, M. *MakroekonomieII: Pro magisterské (inženýrské) studium*. 3.vyd. Slaný: MELANDRIUM, 2001. 367 s. ISBN 80-86175-18-9
- [11] Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *První rok členství ČR v EU*. Praha: Ministerstvo zahraničí ČR, Odbor komunikační strategie, 2005. 10 s. ISBN 80-86345-53-X
- [12] NORDHAUS, W. D. a SAMUELSON, P. A. *Ekonomie*. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3
- [13] PAVELEK, E. *Vývoj HDP v České republice před a po vstupu do EU*. [Diplomová práce]. Praha: Bankovní institut vysoká škola Praha, 2009
- [14] RUSMICHOVÁ, L., SOUKUP, J. a kolektiv. *Makroekonomie: základní kurs*. 5. vyd. Slaný: MELANDRIUM, 2002. 167 s. ISBN 80-86175-24-3
- [15] VERSPAGEN, B., *Economic Growth and Technological Change. An Evolutionary Interpretation*. Paris, OECD 2001

Internetové zdroje:

- [16] *Analýza konkurenceschopnosti České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010 [cit. 2010-04-21]. Dostupný z WWW: <http://www.mpo.cz/dokument70290.html>

- [17] *Analýza vývoje ekonomiky ČR a vybraných odvětví za rok 2008* [online]. BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/analyza-mpo-ekonomika-odvetvi-rok-2008/1000431/54728/>
- [18] BURIANOVÁ, J. 2nd Central European Conference in Regional Science – CERS. *Makroekonomický vývoj České republiky v období 1997-2006* [online]. 2007, s. 116-122 [cit. 2009-12-21]. Dostupný z WWW: <http://www.cers.tuke.sk/cers2007/PDF/Burianova.pdf>
- [19] *Český statistický úřad* [online]. [Cit. 2009-12-31]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/>
- [20] *Česká národní banka* [online]. [Cit. 2009-12-31]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>
- [21] DUBSKÁ, D., SCHLOSSER, Š. a SPEJCHALOVÁ, M. BusinessInfo.cz, *Vývoj české ekonomiky v roce 2004* [online]. 2005, [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/as-hrubby-domaci-produkt/vyvoj-ceske-ekonomiky-v-roce-2004/1001560/24662/>
- [22] *Ekonomická krize 2008-2009* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ekonomick%C3%A1_krize_2008-2009
- [23] *Ekonomika Lotyšska* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ekonomika_Loty%C5%A1ska
- [24] *Ekonomika Německa* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ekonomika_N%C4%9Bmecka

[25] *Estonsko* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-05-02].

Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Estonsko#cite_note-0

[26] EurActive.cz. *Světová banka: ekonomiky 8 nových zemí Unie zaznamenaly v roce 2005 silný růst* [online]. 2006 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW:

<http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/svtov-banka-ekonomiky-8-novch-zem-unie-zaznamenaly-v-roce-20>

[27] *Fiskální politika* [online]. Finance.cz, 2009 [cit. 2009-12-21]. Dostupný z WWW:

<http://www.finance.cz/ekonomika/informace/statni-rozpocet/fiskalni-politika/>

[28] *Francie* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-05-02].

Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Francie#cite_note-6

[29] HODICKÁ, K. *Bariéry růstu konkurenceschopnosti České republiky* [online]. 2006, [cit. 2009-12-21]. Dostupný z WWW:

http://www.park.cz/bariery_rustu_konkurenceschopnosti_ceske_republiky

[30] *Hospodářský růst* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2009 [cit. 2009-12-31]. Dostupný z WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Hospod%C3%A1%C5%99sk%C3%BD_r%C5%AFst

[31] *Hospodářský růst Evropy se v roce 2006 zrychluje za podpory masivních investic a spotřeby* [online]. Evropská komise: Evropská unie v České republice, 2006 [cit. 2010-04-21]. Dostupný z WWW:

http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/060911_b_cs.htm

[32] *Hospodářský vývoj Německa v roce 2009, prognóza na rok 2010* [online].

BusinessInfo.cz, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW:

<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/nemecko/nemecko-ekonomicky-vyvoj-prognoza/1000636/56979/>

- [33] *Hrubý domácí produkt* [online]. Měšec.cz, 2009 [cit. 2009-12-19]. Dostupný z WWW: <http://www.mesec.cz/dane/ekonomika/pruvodce/hruby-domaci-produkt/>
- [34] KOHOUT, P. *Politická ekonomie Francie* [online]. 2007, [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://pavelkohout.blogspot.com/2007/05/politick-ekonomie-francie.html>
- [35] *Litva* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Litva#Ekonomika>
- [36] *Lotyšsko* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Loty%C5%A1sko#Ekonomika>
- [37] MACH, P. Neviditelný pes ve spolupráci s lidovky.cz. *EKONOMIKA: Čistá pozice ČR v roce 2007* [online]. 2008 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: http://neviditelnypes.lidovky.cz/ekonomika-cista-pozice-cr-v-roce-2007-d5v-/p_ekonomika.asp?c=A080914_210435_p_ekonomika_wag
- [38] *Míra růstu reálného HDP* [online]. Český statistický úřad, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb020.htm>
- [39] *Německo* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bmecko#Ekonomika>
- [40] *Německo* [online]. Euroskop.cz, 2009 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/431/sekce/nemecko-v-evropske-unii/>
- [41] *Obecná zpráva o činnosti Evropské unie 2004* [online]. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2005 [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/generalreport/cs/rg2004.pdf>

[42] *Obecná zpráva o činnosti Evropské unie 2005* [online]. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006 [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/generalreport/cs/rg2005.pdf>

[43] Odbor ekonomických analýz. *Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2007* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2008 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.mpo.cz/dokument35578.html>

[44] Odbor ekonomických analýz. *Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2008* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2009 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.mpo.cz/dokument47753.html>

[45] Odbor ekonomických analýz. *Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2009* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.mpo.cz/dokument66054.html>

[46] *Polsko* [online]. Euroskop.cz, 2009 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/466/sekce/polsko-v-evropske-unii/>

[47] *Polsko* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Polsko#Hospod.C3.A1.C5.99stv.C3.AD>

[48] *Před rokem s plnou silou udeřila globální krize. Co k ní vedlo?* [online]. Washington/Praha: Zpravodajský server Lidových novin: lidovky.cz, 2009 [cit. 2010-04-21]. Dostupný z WWW: http://byznys.lidovky.cz/pred-rokem-s-plnou-silou-uderila-globalni-krize-co-k-ni-vedlo-pl9-/statni-pokladna.asp?c=A090903_104838_statni-pokladna_nev

[49] *Rakousko* [online]. BusinessInfo.cz, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/rakousko/1000794/>

- [50] *Rakousko* [online]. Czechtrade, 2009 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://www.czechtrade.cz/czechtrade-svet/evropa/rakousko/>
- [51] *Rakousko* [online]. Euroskop.cz, 2009 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/386/sekce/rakousko-v-evropske-unii/>
- [52] *Rakousko* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rakousko#Hospod.C3.A1.C5.99stv.C3.AD>
- [53] *Rakousko: Ekonomická charakteristika země* [online]. BusinessInfo.cz, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/rakousko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000794/>
- [54] RUML, M. Finance.cz. *Český HDP v roce 2005 lámal rekordy* [online]. 2006 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/65776-cesky-hdp-v-roce-2005-lamal-rekordy/>
- [55] *Slovensko* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ekonomika_Slovenska
- [56] *Slovensko: Ekonomická charakteristika země* [online]. BusinessInfo.cz, 2010 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/slovensko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000797/>
- [57] *Souhrnná zpráva o činnosti Evropské unie 2006* [online]. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007 [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/generalreport/cs/rg2006cs.pdf>
- [58] *Souhrnná zpráva o činnosti Evropské unie 2007* [online]. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2008 [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/generalreport/cs/rg2007cs.pdf>

[59] *Souhrnná zpráva o činnosti Evropské unie 2008* [online]. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2009 [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/generalreport/cs/rg2008cs.pdf>

[60] *Souhrnná zpráva o činnosti Evropské unie 2009* [online]. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: http://europa.eu/generalreport/cs/2009/files/rg2009_cs.pdf

[61] *SP ČR: Historický propad ekonomiky ČR v roce 2009 není překvapením* [online]. BusinessInfo.cz, 2010 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/unor-2010/spcr-propad-ekonomiky-cr-2009-prekvapeni/1001903/56335/>

[62] SVOBODA, V. *Ekonomický růst české ekonomiky v období 1995-2004* [online]. Praha, 2005 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: http://www.google.cz/url?sa=t&source=web&ct=res&cd=1&ved=0CByQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.agris.cz%2Fetc%2Ftextforwarder.php%3FiType%3D2%26iId%3D143581%26PHPSESSID%3D3e&rct=j&q=SVOBODA%2C+V.+Ekonomick%C3%BD+r%C5%AFst+%C4%8Desk%C3%A9+ekonomiky+v+obdob%C3%AD+1995-2004&ei=aRPoS-2xOMGgOO_d6ccE&usg=AFQjCNEdQgv7ne7tt8FTgcBDChnjQoZ8bw

[63] ŠEVELA, M. Ústav ekonomie PEF MZLU v Brně. *Ekonomický růst z pohledu vyrovnané platební bilance ekonomiky* [online]. [cit. 2010-01-01]. Dostupný z WWW: https://is.mendelu.cz/dok_server/slozka.pl?id=39500;download=40729

[64] URBÁNEK, V. Kurzy.cz: finanční portál pro odborníky i laiky. *ČR – pokles HDP za 4Q09 byl revidován ze 4,3 na 3,1 %* [online]. 2010 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.kurzy.cz/214989-cr-pokles-hdp-za-4q09-byl-revidovan-ze-4-3-na-3-1/>

[65] VAŠÍČKOVÁ, A. *Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2004* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2006 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.mpo.cz/dokument1795.html>

[66] VAŠÍČKOVÁ, A. *Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2005* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2006 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.mpo.cz/dokument7912.html>

[67] VAŠÍČKOVÁ, A. *Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2006* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2007 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.mpo.cz/dokument19321.html>

[68] *Vývoj české ekonomiky v roce 2008* [online]. BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/vyvoj-ceske-ekonomiky-v-roce-2008/1000431/55462/>

[69] ZEMÁNEK, J. Ekonomický portál euroekonom.cz. *Pobaltští tygři: Litva, Lotyšsko, Estonsko* [online]. 2005 [cit. 2010-05-02]. Dostupný z WWW: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-balt>

[70] ZEMÁNEK, J. Ekonomický portál euroekonom.cz. *Ekonomický duel Česko : Slovensko* [online]. 2006 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-duel2005>

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1: Přehled HDP členských států EU, Spojených států a Japonska v letech 2000 - 2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU-27	3,9	2	1,2	1,3	2,5	2	3,2	2,9	0,8	-4,1
EU-25	3,9	2	1,2	1,3	2,4	2	3,2	2,8	0,7	-4,1
EU-15	3,9	1,9	1,2	1,2	2,3	1,8	3	2,6	0,5	-4,1
Eurozóna	3,9	1,9	0,9	0,8	2,1	1,7	3	2,7	0,6	-4
Belgie	3,7	0,8	1,4	0,8	3,2	1,8	2,8	2,9	1	-2,9
Bulharsko	5,4	4,1	4,5	5	6,6	6,2	6,3	6,2	6	-5,9
Česká republika	3,6	2,5	1,9	3,6	4,5	6,3	6,8	6,1	2,5	-4,8
Dánsko	3,5	0,7	0,5	0,4	2,3	2,4	3,4	1,7	-0,9	-4,5
Německo	3,2	1,2	0	-0,2	1,2	0,8	3,2	2,5	1,3	-5
Estonsko	10	7,5	7,9	7,6	7,2	9,4	10	7,2	-3,6	-13,7
Irsko	9,4	5,7	6,5	4,4	4,6	6,2	5,4	6	-3	-7,5
Řecko	4,5	4,2	3,4	5,9	4,6	2,2	4,5	4,5	2	-1,1
Španělsko	5	3,6	2,7	3,1	3,3	3,6	4	3,6	0,9	-3,7
Francie	3,9	1,9	1	1,1	2,5	1,9	2,2	2,3	0,4	-2,2
Itálie	3,7	1,8	0,5	0	1,5	0,7	2	1,6	-1	-4,7
Kypr	5	4	2,1	1,9	4,2	3,9	4,1	5,1	3,6	-0,7
Lotyšsko	6,9	8	6,5	7,2	8,7	10,6	12,2	10	-4,6	-18
Litva	3,3	6,7	6,9	10,2	7,4	7,8	7,8	9,8	2,8	-18,1
Lucembursko	8,4	2,5	4,1	1,5	4,4	5,4	5,6	6,5	0	-3,6
Maďarsko	4,9	4,1	4,4	4,3	4,9	3,5	4	1	0,6	-6,5
Malta		-1,6	2,6	-0,3	0,7	4	3,5	4	2,1	-2,2
Nizozemsko	3,9	1,9	0,1	0,3	2,2	2	3,4	3,6	2	-4,5
Rakousko	3,7	0,5	1,6	0,8	2,5	2,5	3,5	3,5	2	-3,7
Polsko	4,3	1,2	1,4	3,9	5,3	3,6	6,2	6,8	5	1,2
Portugalsko	3,9	2	0,8	-0,8	1,5	0,9	1,4	1,9	0	-2,9
Rumunsko	2,4	5,7	5,1	5,2	8,5	4,2	7,9	6,3	6,2	-0,8
Slovinsko	4,4	2,8	4	2,8	4,3	4,5	5,8	6,8	3,5	-7,4
Slovensko	1,4	3,5	4,6	4,8	5	6,7	8,5	10,6	6,2	-5,8
Finsko	5,1	2,7	1,6	1,8	3,7	2,8	4,9	4,2	1	-6,9
Švédsko	4,4	1,1	2,4	1,9	4,1	3,3	4,2	2,5	-0,2	-4,6
Spojené království	3,9	2,5	2,1	2,8	3	2,2	2,9	2,6	0,6	-4,6
Chorvatsko	3	3,8	5,4	5	4,2	4,2	4,7	5,5	2,4	-5,8
Makedonie	4,5	-4,5	0,9	2,8	4,1	4,1	4	5,9	4,9	-2
Turecko	6,8	-5,7	6,2	5,3	9,4	8,4	6,9	4,5	0,9	-5,8
Island	4,3	3,9	0,1	2,4	7,7	7,5	4,3	5,6	1,3	-9,8
Norsko	3,3	2	1,5	1	3,9	2,5	2,1	2,7	1,8	-2,2
Švýcarsko	3,6	1,2	0,4	-0,2	2,5	2,6	3,6	3,6	1,8	-2,4
Spojené státy	4,1	1,1	1,8	2,5	3,6	3,1	2,7	2,1	0,4	-2,5
Japonsko	2,9	0,2	0,3	1,4	2,7	1,9	2	2,4	-1,2	-5,9

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava

PŘÍLOHA 2: Makroekonomické ukazatele České republiky

U k a z a t e l		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ukazatele reálné ekonomiky							
HDP	mld. Kč, b. c.	2 814,8	2 983,9	3 222,4	3 535,5	3 889,0	3 627,2
HDP na 1 obyvatele	Kč/obyv., b. c.	275 770	291 561	313 868	342 494	353 701	345 727
HDP na 1 obyvatele v PPS	PPS/obyv., b. c.	16 262	17 058	18 213	19 949	20 150	
HDP	%, r/r, reálně	4,5	6,3	6,8	6,1	2,5	-4,2
Výdaje na konečnou spotřebu	%, r/r, reálně	0,9	2,6	3,9	3,7	2,8	1,2
z toho: spotřeba domácností	%, r/r, reálně	2,9	2,5	5,0	4,8	3,6	-0,3
Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu	%, r/r, reálně	9,1	-0,8	9,6	9,4	-2,7	-18,1
z toho: fixního	%, r/r, reálně	3,9	1,8	6,0	10,8	-1,5	-8,3
Vývoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	20,7	11,6	15,8	15,0	6,0	-10,2
Dovoz zboží a služeb	%, r/r, reálně	17,9	5,0	14,3	14,3	4,7	-10,2
Domácí realizovaná poptávka	%, r/r, reálně	1,6	2,4	4,5	5,5	1,7	-1,3
Deflátor HDP	%, r/r	4,5	-0,3	1,1	3,4	1,8	2,7
Hrubý disponibilní důchod	mld. Kč, b. c.	2 658,5	2 837,1	3 044,2	3 268,1	3 394,2	3 382,1
Hrubé národní úspory	mld. Kč, b. c.	620,0	714,2	795,4	863,1	807,0	743,4
Míra hrubých národních úspor	%	23,3	25,2	26,1	26,4	23,8	22,0
Míra hrubých úspor domácností	%	5,4	8,2	9,6	10,9	10,4	9,5
Souhrnná produktivita práce	%, r/r	4,3	5,2	4,9	3,3	0,8	-2,5
Jednotkové pracovní náklady	%, r/r	1,5	-1,2	0,7	2,8	5,3	1,3
Energetická náročnost	%, r/r	-2,5	-5,6	-5,2	-5,9	-5,7	
Emise CO₂	%, r/r	0,2	-1,0	4,6	3,2		
Průmysl - tržby	%, r/r, běžné ceny	16,1	6,9	8,5	14,1	-0,3	-15,1
Stavební produkce	%, r/r, reálně	8,8	5,2	6,0	7,1	0,0	-1,0
Služby - tržby	%, r/r, reálně	3,2	3,0	4,6	8,8	0,2	-9,3
Zemědělství - tržby	%, r/r, reálně	0,0	8,0	-3,7	-6,6	-3,8	13,1
Počet zaměstnaných s jediným nebo hl.	%, r/r	-0,6	1,2	1,3	1,9	1,6	-1,4
Obecná míra nezaměstnanosti	%, průměr	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	%, průměr	4,3	4,2	3,9	2,8	2,2	2,0
Míra registrované nezaměstnanosti	%, průměr	10,24
Míra reg.nezam. podle stávající metodik	%, průměr	9,19	8,97	8,13	6,62	5,45	7,98
Průměrná hrubá nominální mzda 1)	%, r/r	6,3	5,0	6,6	7,2	8,3	4,0
Průměrné reálné mzdy 1)	%, r/r	3,4	3,0	4,0	4,3	1,9	3,0
Průměrná hrubá nominální mzda 2)	%, r/r	8,6	5,1	6,4	7,3	8,4	3,5
Průměrné reálné mzdy 2)	%, r/r	3,7	3,1	3,8	4,4	2,0	2,5
Průměrný starob.důchod/průměrná mzda	%	40,6	41,1	40,8	40,6	40,2	41,6
Míra inflace	%, r/r, průměr	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0
Míra inflace	%, r/r, prosinec	2,8	2,2	1,7	5,4	3,6	1,0
Ceny průmyslových výrobců	%, r/r, průměr	5,5	3,1	1,5	4,1	4,5	-3,1
Ceny stavebních prací	%, r/r, průměr	3,7	3,0	2,9	4,1	4,5	1,2
Ceny tržních služeb	%, r/r, průměr	2,3	-0,4	3,4	1,6	3,8	1,5
Ceny zemědělských výrobců	%, r/r, průměr	8,1	-9,4	1,1	16,5	8,8	-24,8
Ceny vývozu zboží	%, r/r, průměr	3,7	-1,5	-1,2	1,3	-4,6	0,2
Ceny dovozu zboží	%, r/r, průměr	1,6	-0,5	0,3	-1,0	-3,3	-3,5
Směnné relace	%	2,1	-1,0	-1,5	2,3	-1,3	3,8
Měnové ukazatele							
CZK/EUR	průměr	31,904	29,784	28,343	27,762	24,942	26,445
CZK/USD	průměr	25,701	23,947	22,609	20,308	17,035	19,057
Nominální efektivní kurz	%, r/r	0,6	6,4	5,2	2,6	11,6	-4,2
Reálný efektivní kurz	%, r/r	3,3	5,0	2,5	2,8	9,6	-5,3
M2 *	%, r/r	4,4	8,0	9,9	13,2	6,6	4,0
Běžný účet (BU) platební bilance	mld. Kč	-147,5	-39,8	-77,2	-113,1	-22,9	-37,0
Finanční účet (FU) platební bilance	mld. Kč	177,3	154,8	92,4	125,8	59,0	95,1
Změna devizových rezerv	mld. Kč	-6,8	-92,9	-2,1	-15,7	-40,1	-60,6
BU/HDP	%	-5,2	-1,3	-2,4	-3,2	-0,6	-1,0
FU/HDP	%	6,3	5,2	2,9	3,6	1,6	2,6
Stav devizových rezerv* (DR) ČNB	mld. Kč	636,2	726,7	656,6	631,0	716,0	764,3
Stav DR* ČNB/HDP	%	22,6	24,4	20,4	17,8	19,4	21,1
Krytí dovozu zboží a služeb DR ČNB	měsíc	3,9	4,2	3,4	2,9	3,2	4,0
Fiskální ukazatele							
Vládní deficit (přebytek)	mld. Kč	-83,3	-106,7	-84,9	-23,9	-100,3	-215,0
Vládní deficit (přebytek)/HDP	%	-3,0	-3,6	-2,6	-0,7	-2,7	-5,9
Saldo státního rozpočtu (SR)	mld. Kč	-93,7	-66,3	-97,6	-66,4	-19,4	-192,4
Saldo SR/HDP	%	-3,3	-1,9	-3,0	-1,9	-0,5	-5,3
Vládní dluh	mld. Kč	855,1	885,4	948,3	1 023,8	1 104,9	1 282,3
Dluh sektoru vlády v procentech HDP	%	30,4	29,7	29,4	29,0	30,0	35,4
Státní dluh	mld. Kč	592,9	691,2	802,5	892,3	999,8	1 178,2
Státní dluh/HDP	%	21,1	23,2	24,9	25,2	27,1	32,5
Poznámky: r/r mezipoletní změna; . údaj není k dispozici; * stav ke konci období. 1) na přepočtené počty, celé národní hospodářství 2) na fyz. osoby, bez podlimitních ekonomických subjektů							

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava